

KIRKE
18/30

Antologi 2013, Den norske kirke

LIVSNÆR
RELEVANT
TILGJENGELIG

Antologi 2013, Den norske kirke

LIVSNÆR
RELEVANT
TILGJENGELIG

ISBN: 978-82-7454-115-4

© Kirkerådet, Oslo 2013

Bestilles fra:
Den norske kirke
Kirkerådet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo

Telefon: 23 08 12 00
Telefaks: 23 08 12 01
E-post: materiell@kirken.no

kirke18-30.no
kirken.no eller kyrkja.no

Design: Dugg Design
Trykk: Arkan Kopi & Digitaltrykk

INNHold

Forord: Paul Erik Wirgenes: De viktige spørsmålene 6

Å være kirke i vår tid 9

Finn Wagle: For ingen av oss lever for seg selv... 10

Reportasje: Kirken må bli mer som IKEA 16

Livsnær, relevant og tilgjengelig – veier å gå 20

Livsnær 21

Birgitte Lerheim: I spenninga mellom utfordring og kvile 22

Sjur Isaksen: Når kirkelige handlinger blir en møteplass 29

Reportasje: Størst av alt er ærligheten 32

Relevant 36

Jorund Andersen og Petter Normann Dille: Vegar til relevant forkynning 37

Reportasje: Reform med muligheter 40

Janne Dale Hauger: Changemaker-metoden 46

Ida Marie Haugen Gilbert: Et fullstendig menighetsløst liv 49

Maria Roysdatter Steinsvik: Ailas tre 54

Reportasje: Forkynner om nødvendig med ord 58

Tilgjengelig 62

Hallvard Mosdøl: Ingen blir frelst av Marie-kjeks og pulverkaffe 63

Jan Christian Kielland: Å møte unge på nett 68

Reportasje: Satsning på unge ga firdobling 71

FORORD

Av Paul Erik Wirgenes

De viktige spørsmålene

Denne antologien stiller mange spørsmål om unge voksne mellom 18 og 30 år. På hvilken måte utfordrer de oss som kirke?

Omtrent en halv million av kirkens medlemmer er mellom 18 og 30 år. Aldersspennet favner viktige og krevende faser av menneskers liv. Denne antologien spør: Hvordan være en livsnær, relevant og tilgjengelig kirke for og med mennesker i denne fasen av livet?

På den ene siden er dette antagelig den livsfasen som vi ser sjeldnest på gudstjenester eller i lokalkirkens hverdagsaktiviteter. Det er jo ganske underlig når man tenker på at 90 prosent av dem ble konfirmert bare noen år tidligere.

På den annen side er dette en livsfase som møter kirken ganske så ofte knyttet til vigslar, dåp og gravferder. Hvert år blir snaut 18.000 mennesker viet i kirken. Svært mange av disse, samt mange av gjestene i vigselen, er i denne aldersfasen. Hvert år er det rundt 80.000 foreldre som døper barna sine – også mange av disse og barnas faddere kommer fra denne gruppen. Hele 32 prosent av mennesker mellom 18 og 30 år oppgir at de var i en gravferd siste året. Samtalene i forbindelse med vigslar, gravferd og dåp gir muligheter for å se og bli sett.

Kirken er til stede midt i en rekke av de situasjonene hvor livet blir satt på spissen og hvor livstemaer for denne fasen av våre liv er på dagorden. Er vi en livsnær, relevant og tilgjengelig kirke for alle disse menneskene?

Evner kirken å formidle noe av den rause Guds kjærlighet i alle disse møtene? Bidrar forkynnelsen og diakonien til livstolkning og livshjelp? Skapes det språk og symboler som bidrar til livsmestring og nestekjærlighet? Gis det relevante utfordringer til forvaltning av liv og skaperverk slik at engasjement for det gode liv blir tent? Gis det fysiske og digitale møteplasser som bidrar til vennskap, refleksjon og moden tro?

Spørsmålene som reises i denne antologien er mange og viktige, og vi skal ikke som kirke være redde for å være lenge i disse spørsmålene. Hva betyr det egentlig å høre til i kirken? Hva betyr det egentlig å være kristen? Og hvorfor er det så uaktuelt for nesten alle døpte i denne aldersfasen å søke fellesskapet om ord og sakrament på søndag formiddag?

Kanskje handler disse spørsmålene like mye om kirkeforståelse som av å få fram nye handlingsplaner for kirkens arbeid? Vårt håp er at denne antologien kan være med på å skape en bevissthet rundt hvordan vi er kirke for og med mennesker i aldersgruppen 18 til 30 år – på en måte som er livsnær, relevant og tilgjengelig.

Paul Erik Wirgenes er direktør i avdeling for menighetsutvikling i Kirkerådet.

Å være kirke i vår tid

«Kirken som det store «vi» har aldri vært betraktet med utgangspunkt i aldersgruppen 18-30 år. Det er dette som gjør Kirke 18-30 så spennende! ... Hva ville bli annerledes for oss alle, om 18-30 åringenes livsfølelse, erfaringer og tro fikk komme sterkere til uttrykk i kirken store «vi» enn det som er tilfelle i dag?»

«Kirke 18-30» henger sammen med kirkeforståelse: Hva er det å være kirke i vår tid? «Kirke 18-30» handler om at mennesker i denne aldersgruppa ikke utgjør en ensartet gruppe. De er like forskjellige som andre mennesker i andre generasjoner. I løpet av aldersspennet er det derimot et kjennetegn at man

kan være i ulike livsfaser som uetablert, etablert uten barn og etablert med barn.

Denne delen gir noen grunnleggende refleksjoner og peker på muligheter når det gjelder hva det vil si å være kirke for og med aldersgruppa 18-30.

REFLEKSJON

Av biskop emeritus Finn Wagle

For ingen av oss lever for seg selv...

Også unge voksne er en del av et større «vi».

Overskriften kunne vært ord fra et ungt menneske med større forståelse for vennskapets betydning enn mange av oss hadde den gangen jeg selv var ung. Men sitatet fører oss til Paulus.¹ Når jeg velger å begynne nettopp her, er det for å sette «Kirke 18-30» inn i en større sammenheng. Den samme Paulus snakker om livet «i Kristus».² «I Kristus» er alt det som forener viktigere enn det som skiller. «I Kristus» brytes alt det som finnes av murer ned, også slike som handler om generasjonsforskjeller.

EN DEL AV ET STØRRE «VI»

Det første vi derfor må gjøre, er å sette «Kirke 18-30» inn i det som vi gjerne kan kalle «det store vi». Arne E. Sæther sier det slik i en salme mange kjenner:

Her er vi, Herre, vi kommer til deg.

Du viser veien, vi tilhører deg.

*Halleluja, halleluja.*³

Det er et sorgelig faktum mange steder at aldersgruppen 18-30 år glimrer med sitt fravær når menigheten samles til gudstjeneste. Kanskje er vi blitt så vant til det at vi ikke lenger erkjenner det som et smertefullt tap? Men om vi tenker

motsatt: Hvilken rikdom ligger det ikke i å få feire gudstjeneste med et «vi» på tvers av generasjoner og etniske og sosiale grenser. Og om vår målgruppe mangler når menigheten samles, så bærer menigheten den forhåpentlig med seg i sine tanker og bønner.⁴ Mitt utgangspunkt er altså dette: Skal vi ha fokus på «Kirke 18-30», må vi samtidig ha fokus på den sammenheng denne aldersgruppen kirkelig sett hører hjemme i. Det er et prinsipielt utgangspunkt. Men i en tid som med god grunn kan beskrives som alderssegregerings tid, blir det dessuten et spesielt viktig utgangspunkt. Som vi trenger hverandre, på tvers av ulike aldersspenn! Og, om vi tenker etter: Hvor skulle segregeringen kunne brytes ned, om ikke i menigheten?

I det «vi» som kirken utgjør, er enhver aldersgruppe like viktig, forenet som vi alle er «i Kristus». Ser vi på kirkens arbeid, får vi imidlertid lett inntrykk av at noen aldersgrupper er viktigere enn andre, og aldersgruppen 18-30 kommer langt fra i fremste rekke. Det betyr ikke at vår kirke er uten engasjement for målgruppen. Jeg hadde nesten sagt: Tvert imot! Tenk på felt-

presttjenesten og studentpresttjenesten. Tenk også på det arbeid Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet – driver enkelte steder. Og ikke minst: Tenk på organisasjonene i vår kirke som har målgruppen vår som noe av sitt fokus.

Likevel: Kirken som det store «vi» har aldri vært betraktet med utgangspunkt i aldersgruppen 18-30 år. Det er dette som gjør «Kirke 18-30» så spennende! Da ser vi en aldersgruppe som det ikke bare er vanskelig å fange inn, fordi det handler om mennesker som befinner seg på høyst ulike steder i eget liv. Vi ser også mennesker som gjennom eget liv bygger bro til andre generasjoner i kirkens store «vi». Kanskje er det ingen generasjon i kirken som til de grader kan bygge bro mellom generasjonene som 18-30-åringene. Det er fordi de representerer en generasjon som gjennom levd liv tydelig formidler at «slekt skal følge slekters gang».⁵ Her er tidligere konfirmanter med ganske ferske minner og erfaringer fra egen konfirmasjonstid. Her er mennesker som velger det modige samlivsperspektiv som ekteskapsinngåelsen for Guds alter innebærer. Her er foreldre og faddere som løfter generasjonsperspektivet når barna bæres til dåp i Guds hus. Her er noen unge voksne som selv aktivt velger dåp i vår kirke.⁶ Her er mennesker som allerede tidlig i livet opplever sorg og savn ved tap av søsken og venner, foreldre og besteforeldre. Og ikke minst: Her er mennesker fulle av drømmer og fremtidshåp, men også mennesker som virkelig sliter med livene sine. Hva ville bli annerledes for oss alle, om 18-30-åringenes livsfølelse, erfaringer og tro fikk komme sterkere til uttrykk i kirkens store «vi» enn det som er tilfellet i dag?

FOLKEKIRKEN

Som nevnt innledningsvis: Skal vi ha fokus på «Kirke 18-30», må vi samtidig ha fokus på det store «vi» som denne aldersgruppen er en del av. I det følgende vil jeg gjøre nettopp det, ved å ta utgangspunkt i begrepet folkekirke.

At Den norske kirke forstår seg selv som folkekirken i Norge, er ikke noe nytt. Men etter grunnlovsendringene tidligere i år er begrepet folkekirke kommet inn i selveste grunnloven: «Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke...»⁷ Med et økende religiøst mangfold i landet vårt, blir det tydeligere og tydeligere at folk og folkekirke langt fra er sammenfallende størrelser. Men hva mener vi da når vi snakker om Den norske kirke som «Norges Folkekirke»? La meg nevne noen momenter: Folkekirken er vår nasjonale, landsdekkende kirke, forankret i sitt eget trosgrunnlag. Den utgjør fellesskapet av alle dem som ved dåpen er satt inn i fellesskapet med Gud og med hverandre. Det er denne dåp i den treenige Guds navn som også gir medlemskap i kirken, enten den som døpes er barn, ung eller voksen. I folkekirken finnes det store variasjoner, om vi

¹ Rom 14,7

² Rom 12,5

³ Norsk Salmebok nr.579,1

⁴ Jfr. Svein Ellingsens salme: «Vi bærer mange med oss i dag når vi går frem», NoS 657,1

⁵ Deilig er jorden, NoS nr.56,2

⁶ I 2011 var det ca. 690 i den aktuelle aldersgruppen som meldte seg inn i Den norske kirke

⁷ Fra grunnlovens nye paragraf 16, vedtatt av Stortinget våren 2012

tenker på kristen tro og deltakelse og engasjement i kirkens liv. Her finnes mennesker som «jevnt som et isfjell siger bort fra kirke og kristen-tro»⁸. I den andre enden av skalaen finner vi mennesker som aktivt bekjenner troen og ønsker å leve sitt liv i Kristi etterfølgelse. Kanskje har de kristne livsriter fått ny betydning for mange i folkekirken. I en flerreligiøs tid som vår, gjør menneskene sine bevisste valg. Tradisjonen er blitt noe mer enn «bare tradisjon». I slike bevisste valg av kristne livsriter ligger for mange et uttrykt ønske om å bekjenne tilhørighet og identitet.

I begrepet folkekirke ligger det også en historisk dimensjon: Den handler om hvordan kirken gjennom tusen år – først i katolsk og så i luthersk tid – har blitt formet av og satt sitt preg på kultur, historie og samfunnsliv. Det er derfor ikke uten grunn at grunnloven bruker ordet «forbliver» om «Norges Folkekirke».

La meg også nevne et moment som bare sjelden hentes frem: Det ligger noe programmatisk i begrepet folkekirke: Den skal være en folkelig kirke. Her skal mennesker gjenkjenne egne liv. Nettopp som folkekirke skal kirken leve nær folket og for folket, med evangeliet om Jesus Kristus og hans oppreisende nåde. Derfor ligger det i begrepet folkekirke også en visjon om en kirke som ikke innkapsler seg i seg selv, men tar sikte på å nå hele folket med evangeliet, i ord som i handling. I forlengelse av dette stiger folkekirken frem som en åpen kirke, som lever i dialog med kultur og samfunnsliv og med andre religioner og livssyn.

FOLKEKIRKE 18-30

Hva så med det som kunne kalles «Folkekirke 18-30»? Også med tanke på denne gruppen er kirken nasjonal og landsdekkende. Hvilke muligheter gir det i forhold til en aldersgruppe preget av så stor mobilitet? Og hva med visjonen om en folkelig kirke, med tanke på mennesker i aldersgruppen 18-30 år? Hvor kan unge mennesker gjenkjenne sine egne liv? Hvor finnes fellesskapene som ikke lever innkapslet, men gir grobunn for både forankring og vekst? Møter de unge evangeliet om Jesus Kristus og hans oppreisende nåde – i ord og handling? Finner de forbilder som kan sette hjerter i brann og vise vei til et liv i Kristi etterfølgelse? For øvrig er mangfoldet i «Folkekirke 18-30» når det gjelder tro og holdninger ganske sikkert like stort som i folkekirken for øvrig.

SALT ELLER SPEIL

– OM KIRKEN SOM MOTKULTUR

Det er all grunn til å spørre: Er det mulig å være folkekirke og motkultur på samme tid? Det skal innrømmes at her ligger en fristelse: at kirken svikter sin oppgave som «jordens salt»,⁹ og istedenfor tilpasser seg og blir et speilbilde av samtiden. Den visjon som Kirkemøtet i 2008 reiste for Den norske kirke, er imidlertid på mange måter en visjon om folkekirken som motkultur. Her heter det: «I Kristus, nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke».¹⁰ Det må bety at kirken som folkekirke og som motkultur ikke er uforenlige størrelser, bare vi greier å fastholde og virkeliggjøre folkekirkens kjennetegn: bekjennende – misjonerende – tjenende – åpen. Det er kjennetegn som også må gjelde «Folkekirke 18-30». Med

andre ord: Også for «Kirke 18-30» blir kirken som motkultur et grunnleggende perspektiv.

FOTAVTRYKK GJENNOM TUSEN ÅR

Gjennom kristendommens tusenårige nærvær i landet vårt har kristendommen satt sine dype spor. Det er spor som både handler om kirken som folkekirke og som motkultur. Så viktige er disse spor at de kommer til uttrykk i grunnlovens nye verdiparagraf: «Værdigrunnlaget forbliver vår kristne og humanistiske Arv.»¹¹

I denne sammenheng er det interessant å lese hva en av samtidens ledende filosofer, tyskeren Jürgen Habermas skriver. Og husk da på at han selv beskriver seg som et «religiøst umusikalsk» menneske: «*Idealet om universell likhet – som har gitt opphav til idealene om frihet og solidarisk samliv, om autonom livsførsel og frigjøring, om individuell moral basert på samvittigheten, menneskeretter og demokrati – er en direkte arv fra jødisk rettferdighets-etikk og kristen kjærlighetsetikk. Denne arv, som stadig på nytt har blitt gjenstand for kritisk etterprøving og nytolkning, har grunnleggende sett forblitt uforandret. Til denne dag finnes det intet alternativ. Og i møte med de aktuelle utfordringer som de postnasjonale konstellasjoner representerer, fortsetter vi å dra veksel på denne arv. Alt annet er postmoderne prat.*»¹² Slik snakker den sekulære filosofen om arven etter Jesus og de dype spor kristendommen har satt. Samtidig er det grunn til å understreke at denne arv i dag blir utfordret på grunnleggende vis av en samtid som i stigende grad lar seg styre av andre verdier enn de Jesus stod for – og hans kirke er kalt til å stå for.

STOLTHET OG YDMYKHET

Både grunnlovens verdiformulering og filosofens ord burde fylle oss med stolthet, på vegne av den arv som er vår. La oss i den forbindelse huske på at humanismen er en åndsstrøm som forener oss på tvers av tro og livssyn og som intet livssyns-samfunn derfor kan hevde eneretten på. Filosofen bruker nok ord som kan virke fremmede på oss. Men det han understreker, er hvilken avgjørende betydning kristendommen har hatt – og stadig har – for kultur og samfunnsliv. Med utgangspunkt i grunnlovens verdiparagraf kan vi for øvrig med god grunn si at vår kristne arv er en viktig del av det å være norsk, uavhengig av tro og livssyn.

Hvorfor står vi da ikke frem med større stolthet på vegne av den tro vi representerer, ja på vegne av arven etter Mesteren selv? Samtidig maner jeg til ydmykhet. For det første fordi det ikke er alle sider ved den kristne arv vi i dag tenker på med like stor glede. For det andre fordi begrepet arv ikke bare handler om fortiden. Vi snakker om en

«Kanskje er det ingen generasjon i kirken som til de grader kan bygge bro mellom generasjonene som 18-30-åringene.»

⁸ Se «Strek» nr. 1 2011, side 22

⁹ Matt 5,13

¹⁰ Se refleksjonsdokumentet «Kirkeordning etter 2013», side 9

¹¹ Grunnlovens §2, første ledd, vedtatt av Stortinget våren 2012

¹² Se i Finn Wagle: «Hva er det med Nidaros? Tro som forener, fordypet og forandrer», Trondheim 2012, side 56

arv som har blitt tolket, fornyet og aktualisert like frem til dagen i dag. Og aktualiseringen er ikke slutt. Her kommer «Kirke 18-30» inn med full tyngde! I en ny tid er det ikke minst fra denne generasjonen fornyelsen og aktualiseringen av arven må komme.

MISJONSBEFALINGENS

«SETT I GANG»!

La meg så vende tilbake til visjonen «I Kristus – nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.» I refleksjonsnotatet fra Kirkerådet heter det blant annet: «Kirken er bekjennende ved å dele og gi videre troen på den treenige Gud. Den er misjonerende ved å vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke.»¹³

«Med et økende religiøs mangfold i landet vårt, blir det tydeligere og tydeligere at folk og folkekirke langt fra er sammenfallende størrelser.»

Dette er ord som like gjerne kan sies om «Kirke 18-30». Og det er viktig at det sies! Folkekirken er etter sitt vesen bekjennende og misjonerende. «Sett i

gang og gjør alle folkeslag til disipler», sa Jesus.¹⁴ Hvor mange av dem som fikk Jesu oppfordring om å sette i gang den gangen, befant seg innenfor aldersgruppen 18-30, mon tro? Jesu disipler bestod stort sett av unge mennesker, og i neste omgang var det ikke minst unge mennesker som delte sin Kristustro med andre.

Nå er det altså «Kirke 18-30» det gjelder, forstått som unge mennesker som bekjenner troen på Jesus Kristus og vitner om sin tro. Kanskje er

det enklere å vitne om Jesus i dag enn for noen ti-år siden, med et økende religiøs nærvær og et større religiøs mangfold i det offentlige rom. Og enkelt eller ikke enkelt: Det er nødvendig at det skjer! Dessuten skjer det noe med den som får dele sin tro med andre. Hvem har ikke opplevd at det gir velsignelse tilbake? Kanskje er det også grunn til å mane til større frimodighet på evangeliets vegne. Som en tidligere svensk biskop skal ha sagt det: «Jesus vinner seg alltid ved nærmere bekjentskap».

Å LEVE OG VOKSE I DEN

KRISTNE TRO

For å tydeliggjøre mitt siste poeng, har jeg hentet frem en setning fra vår kirkes nye dåpsrituale. Det er en viktig setning, fordi den tegner opp en visjon for det liv som ligger foran ham eller henne som er døpt – barn, ung eller voksen: «... så hun/han kan leve og vokse i den kristne tro.»¹⁵ Det er en visjon som gjelder alle døpte, barn som voksen, ung som gammel – livet ut. Derfor er det en visjon som igjen knytter «Kirke 18-30» til kirkens store «vi».

Helt fra vår dåpsdag har denne visjonen gitt livet vårt retning. Den var starten på en livslang vandring, den gangen Jesu kall for første gang lød over våre liv. For de fleste av oss var det slik at andre måtte høre kallet for oss. Senere fikk vi det forhåpentlig formidlet. Er det ikke det tros-overlevering og dåpsopplæring handler om? Utvalget som ved tusenårsskiftet la de grunnleggende føringer for kirkens dåpsopplæring i en ny tid, uttrykte målsettingen slik: «Hovedmål-

settingen med en dåpsopplæring for vår tid er å gi barn og unge livshjelp: Den livshjelp som handler om støtte til å tolke og mestre tilværelsen og sitt eget liv i lys av kristen tro. Kirken skal være et møtested og et fellesskap, der barn og unge får hjelp til å samle trådene i sin livsvev og se helheten og sammenhengene i sitt liv. Her skal de finne hjelp og trøst når de har behov for det. Her skal de få næring for sin tro og sine etiske vurderinger.»¹⁶

Det er to grunner til å hente frem denne formuleringen. For det første minner den om at «Kirke 18-30» angir et generasjonsperspektiv i forlengelse av folkekirkens grunnleggende trosopplæring for barn og unge. For det andre er det all grunn til å spørre om dette ikke er en målsetting som passer på hele kirkens store «vi» og derfor også på «Kirke 18-30».

I denne målsettingen uttrykkes en grunnleggende forståelse for at det å være kristen ikke handler om å være ferdig. Det handler om å forandres, om å vokse, om å modnes gjennom det liv Gud gir, i forsakelse og tro, i Kristi etterfølgelse. Liv – vekst – modning: Kanskje finnes det ikke viktigere stikkord enn disse, i en tid preget av så mye utvendighet og overfladiskhet.

Dypt i denne veksten og modningen ligger å lese sitt eget liv med Jesu livshistorie som klangbunn. Da blir nøkkelordet for vår egen selvforståelse ikke suksess og vellykkethet, men tilhørighet og etterfølgelse. Må det ikke i våre sårbare og truede liv også handle om vekst og modning gjennom tap? Seier gjennom nederlag?

Her hører også forsakelsen hjemme, ikke for å oppnå noen fortjeneste, men for å tjene en større sak. Ikke alle hører hjemme på dødens side, selv om vi i dag narres til å tro det. I lys av Jesu livshistorie vet vi: Uten forsakelse, intet liv.

Finn Wagle er tidligere biskop i Nidaros.

«Nettopp som folkekirke skal kirken leve nær folket og for folket, med evangeliet om Jesus Kristus og hans oppreisende nåde.»

¹³ Se refleksjonsdokumentet «Kirkeordning etter 2013», side 9

¹⁴ Jeg har tatt meg den frihet å oversette Matt 28,19 på en måte som bedre kan kommunisere kraften i dette ordet. Jesu ordre er en ordre om å sette i gang!

¹⁵ Se «Gudstjeneste for Den norske kirke», Oslo 2011, kap. III «Ordning for dåp»

¹⁶ Se forordet i NOU 2000:26: «... til et åpent liv i tro og tillit»

REPORTASJE

Av Christian Nicolai Bjørke

– Kirken må bli mer som IKEA

Jenny Skumsnes Moe og Andreas Hegertun samtaler om hvordan 18-30-åringene skal oppleve kirken like relevant som den svenske møbelgiganten.

Følelsen av å høre til i kirken er lavest i aldersgruppen 18-30 år. To personer som brenner for å finne denne «usynlige generasjonen», er Jenny Skumsnes Moe og Andreas Hegertun. På en kafé i hovedstaden diskuterer de hvor 18-30-åringene er blitt av, og hva som må til for at de skal dukke opp i kirken.

Andreas Hegertun (A): På Korsvoll i Oslo, der jeg bor, har Den norske kirke et godt søndagskolearbeid og mange konfirmanter i Nordberg kirke. Men så er det veldig lite derfra og til man passer inn som voksen. Jeg har spurt folk hva de tenker om det, og fått høre at de ser problemet, men at de tror ungdommer i 18-årsalderen og oppover heller vil være med i en større setting, og for eksempel gå i Storsalen. Når de etablerer seg og får barn, derimot, vil de kanskje komme tilbake til Nordberg. Det synes jeg er en litt rar tanke. For å ta et eksempel fra min menighet, Filadelfia. Der går man fra søndagsskole til ungdomsarbeid, for så å gå videre til møte søndag kveld for unge voksne og til slutt delta på hovedmøtet søndag formiddag. I alle slike overgangs-

faser mister vi folk. Men hvis man i en slik overgangsfase også må bytte menighet, vil jeg si det er uansvarlig, for å være litt tabloid. Håper det ikke provoserer deg, Jenny?

Jenny Skumsnes Moe (J): Hehe, det skal nok mer til for å provosere meg. Og jeg kjenner meg igjen. Da jeg flyttet til Oslo, begynte jeg i Majorstuen menighet. Der var det veldig god plass. Det var noen pensjonister der, og fra tid til annet et dåpsfølge. Men ingen i min egen aldersgruppe. Det du sier, Andreas, om å komme tilbake når man har fått barn, tror jeg stemmer. Men da blir man ofte behandlet som en forelder, ikke som et individ. Det er noe jeg lenge har lurt på: Er Den norske kirke relevant for folk på min alder som individer? Kan vi komme til kirken og få hjelp til å ta avgjørelser i livene våre?

A: Det minner meg om en svensk pastor jeg kjenner. En søndag kjørte han forbi IKEA. I Sverige er det åpent på søndager. Pastoren spurte sin ikke-kristne venn i passasjeretsetet om hvorfor det alltid var kø utenfor IKEA men ikke

utenfor kirken. Vennen svarte: «Lurer du virkelig på det? Når folk drar på IKEA, kommer de alltid hjem igjen med bilen full av alle slags nyttige ting de har bruk for i hverdagen. I kirken snakker de bare om seg selv og synger gamle salmer». Selv om det er forferdelig å si det, burde kirken være litt mer om IKEA.

J: Jeg tror mange kommer tilbake til kirken. Men jeg synes ikke det er greit å stilltiende akseptere at folk står utenfor menigheten i den delen av livet hvor man tar de største valgene om kjæreste, barn og jobb. Hvis vi sier det, sier vi samtidig at kirken ikke er relevant.

A: Ja, da sier vi egentlig: «Du er ikke viktig for oss. Du betyr ikke noe.»

J: Og: «De spørsmålene du strir med er ikke viktige».

A: Jeg mener at alle kristne er skapt til å være i fellesskap. Vi trenger sakramentene, vi trenger forkynnelse. Vi trenger det hele tiden. Man kan unntaksvis gå uten dette i livet, men jeg understreker at det er et unntak. Kirken må legge til rette for alle livsfaser. Det er problematisk når kristne fellesskap blir veldig store på en livsfase, men ikke har tilbud videre. Da havner mennesker fort utenfor det gudstjenestefeirende fellesskapet. Relasjoner er livslange. Jeg tror ikke på det å gå i forskjellige menigheter i ulike livsfaser.

J: Jeg har jobbet mye med intergenerasjonalitet, et ord som ikke klinger så veldig fint, men som handler om å at lokalmenigheten er et unikt

sted der man kan samles i alle aldersfaser. Hjernene fungerer overraskende likt uavhengig av aldersgruppe. Spørsmålene om gudstro og kjærlighet er ofte de samme.

A: Ja, «mennesket blir aldri moderne», sa den gamle pinsepredikanten Oddvar Nilsen.

J: Nettopp. Man flytter mye rundt i løpet av et liv. Men i en menighet med alle aldersgrupper vil man alltid kjenne seg hjemme. Man har et verktøy til å orientere seg.

A: Det at menighetene må være relasjonelle, gjør det egentlig enklere å være menighet. Det handler om å bygge troverdige fellesskap som kan sette unge mennesker i kontakt med det evige. Så lenge man skjønner at relasjoner er livslange og ekte, kan man leve med mange svakheter. Det gjør det dessuten helt umulig å si «hadet» når man er 16 år og «velkommen igjen» når man er 30 år.

Jenny Skumsnes Moe er medisinstudent og musiker. Har engasjert seg i en rekke kirkelige verv, blant annet i Mellomkirkelig råd, Lærenemnda og Det lutherske verdensforbund.

Andreas Hegertun er pastor i pinsemenigheten Filadelfia Oslo. Ettertraktet taler i ulike kirkelige sammenhenger.

Artikkelen er hentet fra nettsiden kirke18-30.no.

UTDRAG FRA ANDRE NETTSAKER

«Jeg tror at folk faller ut rundt 18-19 år, da er man på andre runde i det å få noe. I begynnelsen av ungdomsarbeidet får ungdommene mye, etter en stund må du begynne å gi, ved å bli leder. Men jeg tror at i 18-årsalderen så har mange kanskje blitt litt lei av å gi. Da ser flere at de trenger å få noe igjen. Derfor er «Suppe og messe» bra. Man kan få noe, men også være med å gi og bidra. Det er sjelden vare for denne aldersgruppa, for de er ofte brukt som middel.»

Kirsten M. B. S. Finch, tar master i diakoni ved Menighetsfakultetet og er aktiv i studentkonseptet «Suppe og messe» i Majorstuen kirke, der man først spiser sammen før man feirer messe. Utdrag fra artikkelen «Mottaker, ikke bidrags-yter» i bladet Lys og Liv 04/11.

«Mange studenter melder flytting, kanskje man kunne sende et brev til de som har flyttet inn i menigheten og invitert på middag? Kanskje gitt tilbud om barnepass en kveld i måneden? Eller et annet forslag: Overgangen fra student til jobb er en overgang som kirken kunne lage en seremoni for. Eller en seremoni for overtakelse av nøklene første natt i den nye leiligheten? Vi ser at mange overgang i unges liv skjer uten kirkens nærvær. Menighetene kan enkelt samle informasjon om alle som er 18-30 år i menigheten, invitere til middag, og bli kjent.»

Petter Normann Dille, studerer teologi på Menighetsfakultetet, leder av Kirkerådets utvalg for ungdomsspørsmål. Utdrag fra artikkelen «Små tiltak for stor gruppe» i bladet Lys og Liv 04/11.

FAKTA

Visste du at:

- aldersgruppen 18–30 år er svært engasjerte og kreative og bærer på et ønske om å fornye kirken.
- det er blant annet i denne aldersgruppen det er flest mennesker som melder seg ut av kirken.
- familie og venner er det aller viktigste for unge voksne, ifølge Synovate-undersøkelsen «Ung i kirken 2010». På andreplass kom menneskeverd og likeverd.
- 32 prosent av unge voksne har vært i en begravelse det siste året. 29 prosent har vært i en kirkelig vielse det siste året.
- unge voksne er en glemt gruppe i det kirkelige arbeidet, ifølge en spørreundersøkelse blant kirkelige organisasjoner og ansatte fra 2011.

NOE Å SNAKKE OM:

- /// Hva kjennetegner aldersgruppen 18-30 hos oss?
- /// På hvilken måte kan unge voksnes liv, erfaringer og tro komme sterkere til uttrykk i kirken enn det som er tilfellet i dag?
- /// Hvilke møtepunkt har vi med og for denne aldersgruppa? Hva kan vi videreutvikle? Er det behov for å skape nye møtepunkt?
- /// Hvordan kan dette bidra til frivillighet?

Livsnær, relevant og tilgjengelig – veier å gå

«Aldersgruppa 18–30 skal erfare at kirken er relevant, livsnær og tilgjengelig gjennom relasjonsbygging, gode fellesskap og ord og sakrament.»
Fra visjonsdokumentet til Den norske kirke 2009-2014

Hvordan utfordrer denne visjonen oss som kirke? Hvordan kan kirken være et sted som gir unge voksne hjelp til å binde sammen tro og egen livshistorie? I kartlegginger som er gjort har det kommet fram at det blant annet handler om mangfold og kvalitet tilpasset ulike faser i livet, fellesskap som utruker til at man kan leve

og vokse i troen, og mulige møteplasser mellom unge voksne og kirken.

Denne delen gir noen refleksjoner og peker på noen muligheter som kan bidra til at det kan utvikles gode strategier i kirken for hvordan være kirke med aldersgruppa 18-30.

Livsnær

Å være livsnær handler om å være knyttet til menneskers liv. For Den norske kirke innebærer det at menighetene preger hverdagen til unge mennesker, gjennom forkynnelse, undervisning og diakonal tjeneste. Det handler om at mennesker kan leve sitt liv i et kristent fellesskap.

Livet består for det meste av relasjoner i hverdagen. For å være livsnær er det viktig å dyrke nære relasjoner der man kan dele liv, tro og tvil. Kirken skal være en naturlig samtalepartner å oppsøke med åndelige spørsmål.

Ungdommens kirkemøte 2012

«Jeg synes det er fint å døpe datteren min.»

REFLEKSJON

Av Birgitte Lerheim

I spenninga mellom utfordring og kvile

Kan statistikken gje oss svar på korleis vi kan tetta gapet mellom kva unge vaksne opplever som viktig og kva dei opplever at kyrkja er opptatt av?

I løpet av to adventsveker i 2010 utførte Synovate webundersøkinga «Ung i kirken 2010» på oppdrag frå Kyrkjerådet. Målet var å kartlegge unge si haldning til, bruk av og forventningar til Den norske kyrkja. Ei landsrepresentativ gruppe av unge mellom 18 og 30 år var målgruppa for undersøkinga. Det blei gjennomført 922 intervju, trekt frå Synovate sitt internett-panel, og tala var vekta i høve til offentleg statistikk, med ei aldersgruppe, fem landsdelar og to kjønn. I denne artikkelen vil eg ta utgangspunkt i det biletet Synovate si undersøking gir oss av interaksjonsflatene mellom breidden av unge vaksne i Noreg og Den norske kyrkja sine ulike aktivitetar, og drøfte dette med vekt på innspel frå nyare ungdomsteologisk litteratur og kyrkjeutviklingslitteratur.

KVIFOR EIT BREIDDEPERSPEKTIV?

Ung i kirken 2010 tar føre seg ei rekke spørsmål knytt til unge vaksne og kyrkja, og ikkje alle kan

handsamast innanfor ramma av ein kort artikkel. Difor er det særskilt to aspekt ved resultatata frå undersøkinga eg vil legge vekt på i denne artikkelen, nemleg gapet mellom kva unge opplever som viktig og kva dei opplever at kyrkja er opptatt av, samt spørsmålet om kor vi finn dei største interaksjonsflatene mellom unge vaksne og kyrkja, nemleg høgtidsmarkeringar og kasualia/kyrkjelege handlingar.

Mange aktørar innan felte ungdomsteologi og kyrkjevekst/kyrkjelydsutvikling er opptekne av gapet mellom unge vaksne og kyrkja, og meiner at svaret på dette er eigne, kontekstuelle arrangement for unge vaksne. Det treng ikkje vere feil. Samstundes har høgtidsmarkeringar og kasualia som interaksjonsflater mellom unge vaksne og kyrkja vore lite framme i kyrkjelydsutviklingslitteratur og ungdomsteologiske diskursar. Dette har nok å gjere med at slik litteratur i stor grad fokuserer på dei som er mest aktive i

kyrkjelyden. Difor vil eg i denne artikkelen fokusere mest på breidden av unge vaksne, og spørje kva det som kom fram i *Ung i kirken 2010* kan ha å seie for kyrkja si teneste i høve til denne aldersgruppa.

FAMILIE OG VENER ER FYRSTEPRIORITET

Undersøkinga syner at det er visse forskjellar mellom det unge vaksne synest er viktig i livet, og det dei same menneska opplever at kyrkja fokuserer på. Familie og vener er ifølge undersøkinga langt det viktigaste i unge vaksne sitt liv. Så å seie alle respondentane har oppgjeve at dette er enten «meget viktig» eller «ganske viktig». Samstundes opplever berre i underkant av seks av ti at kyrkja i «meget stor» eller «ganske stor» grad er oppteken av dette.

MENNESKEVERD OG NESTEKJÆRLEIK

Rundt 90 prosent av dei unge vaksne oppgjev også at menneskeverd og likeverd, gode oppvekstvilkår for barn og unge, nestekjærleik og omsorg for andre, tilhøyrslø til fellesskap og sosialt nettverk, fred og rettferd samt karriere og utdanning er «meget viktig» eller «ganske viktig». Inntrykket til dei som har svara i undersøkinga er at kyrkja jamt over er *mindre* oppteken av slike ting enn dei sjølv. Seks-sju av ti opplever at kyrkja i «meget» eller «ganske stor» grad er oppteken av desse tinga.

Det er interessant at både fellesskap, barn og unge, fred, rettferd og miljø er område det har vore mykje snakk om i Den norske kyrkja det

siste tiåret, i alle fall knytt til sentralkyrkjelege initiativ. Dette synest å nå fram til den allmenne offentlegheita til ein viss grad, men ikkje heilt. I likskap med familiekjensle og venskap, kan mesteparten av det som er nemnt her seiast å samsvare med tradisjonelle kristne verdiane. Dei unge vaksne sjølv synest likevel ikkje å kople så sterkt mellom sitt eige og kyrkja sitt fokus på desse verdiane. Dei gjer heller ikkje ei kopling mellom eiga tilslutning til desse verdiane og kristen tru.

«BERRE» TRADISJON?

Ein langt mindre del av dei unge vaksne (til saman i underkant av ein av fem) opplever likevel kristen tru som «meget viktig» eller «ganske viktig». Åtte av ti unge vaksne meiner at kyrkja i «meget stor grad» eller «ganske stor grad» er oppteke av kristen tru. Her er forskjellen svært stor mellom unge vaksne sitt eige fokus og det dei opplever er kyrkja sitt fokus.

Tradisjonar, derimot, blir opplevd som «meget» eller «ganske viktig» av nesten sju av ti unge vaksne. Og på dette området er det meir samsvar mellom dei unge sitt fokus og det dei opplever er kyrkja sitt fokus: Over halvparten av respondentane opplever at kyrkja i «meget stor grad» er oppteken av tradisjon, og ytterlegare 27 prosent opplever at kyrkja i «ganske stor grad» er tradisjonsfokuserert.

Det vil kanskje overraske mange at unge er så vidt opptekne av tradisjonar. Men dette samsvarer med funn frå den norske delen av den store europeiske konfirmantundersøkinga som

vart publisert for eit par år sidan. Nokre gongar blir «tradisjon» som argument for deltaking i kyrkjelege handlingar som dåp og konfirmasjon framstilt som uautentisk eller ueigentleg og «snakka ned», både frå humanetisk hald og frå enkelte kristelege miljø. Men Bernd Krupka, ein av forskarane bak konfirmantundersøkinga, har i eit intervju med Vårt Land peika på at tradisjonsmedvit mellom unge menneske truleg også handlar om ei aktiv tilslutting til det innhaldsmessige som blir formidla i tradisjonen. Det er såleis kan hende gode grunnar til å ikkje berre sjå tradisjon som noko folk passivt sleng seg med på, men at det faktisk betyr noko frå eller til i folk sine liv.

No er det lett å framstille tradisjonar som eit harmoniserande og motsetnadsfritt fenomen – som ein strøm vi slenger oss med på og flyt med. Mange tenkjer at når ein tradisjon får styre, treng vi ikkje å setje spørjeteikn ved individa sine handlingar eller val, sidan vala våre allereie er føreskrivne av tradisjonen. Men slik Anthony Giddens (1991) har skildra det, har moderniser-

inga av samfunnet vårt tvinga fram ein aukande sjølvrefleksivitet, at vala vi tar i mindre grad enn før er sjølv-sagte og i større og større grad blir aktive og grunngevene.

Korleis har det seg slik at tradisjonar blir tillagt så stor verdi mellom unge vaksne i eit samfunn mange vil karakterisere som post-tradisjonelt? At samfunnet er post-tradisjonelt, treng ikkje å bety at tradisjonar er borte, berre at dei ikkje er sjølv-

sagte. I vår samtid blir mange tradisjonar, også kyrkjelege, med rette sett spørjeteikn ved.

Om vi gir Giddens rett, er det naturleg å spørje seg om ikkje tilslutting til ein tradisjon i dag i større grad må sjåast på som ei aktiv, meir medviten handling enn før. Og om det er slik at tradisjonar er og bør vere omstridde i vår samtid, krev det at kunnskap om tradisjonar, eigen historie og konfesjon, blir haldne ved like i kyrkja, både i eit kritisk og i eit konstruktivt perspektiv. For at kyrkja i teneste, som tenar, skal kunne vere noko for alle som kjem til henne, må nokre av desse alle til ei kvar tid vere viljuge til å søkje, brytest med og ta eit aktivt ansvar for å tradere kjernen i den kristne trua. Begge desse perspektiva må takast på alvor når vi tenkjer og praktiserer kyrkjelydsutvikling.

BRUKER KYRKJA VED HØGTIDER OG STORE HENDINGAR I LIVET

Kan hende lar både familie- og tradisjonsfokuset til unge vaksne seg spore i korleis dei bruker kyrkja: Heile 95 prosent har tatt del i gravferd, 32 prosent av desse siste året. 76 prosent har vore til stades ved kyrkjeleg brurevigsle, 29 prosent av desse siste året. Eit nesten tilsvarende tal finn vi når det er snakk om høgtidsfeiring i kyrkja (jul, allehelgensdag, påske og liknande). For dåp er tala 82 prosent i det heile og 23 prosent siste året, for konfirmasjon er tala 85 prosent i det heile og 20 prosent siste året. Kyrkjelege handlingar og høgtidsgudstenester kan med dette seiast å utgjere dei største interaksjonsflatene mellom Den norske kyrkja og unge vaksne. Mange kyrkjelydar har satsa målretta på å utvikle

eigne, alderstilpassa gudstenester og andre tilbod for denne målgruppa. Men korkje slike gudstenester eller vanlege høgmesse er mykje besøkt av ungdom, berre 12-13 prosent av respondentane har tatt del i slike siste året. Nærare halvparten av dei spurte har ikkje vore til slike gudstenester i *det heile*.

Møtestadene mellom kyrkja og unge vaksne er såleis langt større og meir omfattande enn kyrkja sine *særtiltak* for denne aldersgruppa. Tema som høgtidsfeiringar og kyrkjelege handlingar som dåp, gravferd, bryllup og konfirmasjon har vore lite framme i samtalen om møta mellom kyrkja og unge vaksne. Tenkjer vi kyrkjelydsutvikling, vil truleg ei aktiv styrking av desse arenaene som møtestader mellom unge vaksne og kyrkja vere viktig – ikkje berre for at kyrkja skal gi den einskilde av oss livstolking og livshjelp, men også når det gjeld tradisjonsformidling og erfart fellesskap.

UNGE VAKSNE – EI SAMANSETT GRUPPE

Tala frå Synovate-undersøkinga er tal som gjeld heile Noreg under eitt. Brote ned på regionalt og lokalt nivå kan biletet forskyve seg noko. Den norske kyrkja er ei kulturelt kompleks kyrkje. Lokale kontekstar, som demografi og lokal (kyrkje)historie har noko å seie for folk sitt forhold til kyrkja.

Likeeins kan ungdom frå 18 til 30 år vere i ulike livsfasar. Her finn vi alt frå den single, kollektivbuande studenten i Tromsø og den heimeverande aleinemora i leigd sokkelhusvære i indre

Østfold, til den gifte trebarnsfaren og fiskaren med villa, Volvo og hund på ei øy på Sunnmøre.

Likevel vil nok tendensane undersøkinga identifiserer la seg finne att i svært mange kyrkjelydar. Familie, vener og tradisjonar er viktig for dei fleste av oss, unge vaksne som eldre.

TRADISJONAR OG RELASJONAR FLYT SAMAN

Samstundes ser ikkje brorparten av dei som har svart på undersøkinga til å gjere ei eksplisitt kopling av desse verdiane til kristen tru. Kan hende kan ei slik kopling likevel sporast i den faktiske bruken desse gjer av kyrkja?

Ved kyrkjelege høgtidsfeiringar og kyrkjelege markeringar av overgangane i livet er dei fleste som tar del innforstått med konteksten: Eg og du er der fordi vi skal feire eller markere noko saman, gode eller vonde ting; jul, påske, at gode vener eller familie giftar seg eller døyper ungane sine, at søskenbarnet mitt blir konfirmert, at bestefaren din skal gravleggjast. Dette handlar om både livstolking og livshjelp, og er møtestader der familie, vener og kyrkje er integrerte storleikar.

MEIR ENN MISJONSMARK?

Unge menneske ber med seg relasjonar og verdier inn i kyrkja. Verdier som relasjonar, tradisjonar og familie fell i stor grad saman med tradisjonar og verdier som kyrkja også har verdsett, sjølv om unge ikkje alltid oppfattar det slik. Kyrkja bør bidra til at folk får reiskapar til å tolke liva sine, med dei relasjonane og verdiane dei på godt og

«Det er visse forskjellar mellom det unge vaksne synest er viktig i livet, og det dei same menneska opplever at kyrkja fokuserer på»

vondt ber med seg, innan eit kristent trusparadigme. Er det så mogeleg at nett høve som høgtider og kyrkjelege handlingar på særskilt vis kan danne grobotn for slikt, nett fordi at både kontekst og føremål ved slike høve kan framstå som meir definerte og avklara for folk flest enn ved dei vanlege søndagsgudstenestene?

Når vi samlast i kyrkja, enten det er til gudsteneste eller andre kyrkjelege handlingar, går det på fortolking av det djupt menneskelege, gode og vonde sider ved tilveret. Ikkje med

tanke på å skape og bruke instrumentelt relasjonen som oppstår, men kring noko tredje, noko vi er felles om: Feiring av eller sorg over livet og døden tolka i lys av

«Tradisjon er ikkje berre noko folk passivt sleng seg med på, men det kan faktisk bety noko frå eller til i folk sine liv.»

den treeinige Gud innan ei kyrkjeleg og liturgisk ramme, saman med familie og vener. Sorg og glede legg føringar for korleis evangeliet blir forkynt. Sånn sett er den kontekstuelle forkyninga som ofte skjer i desse tilfella døme på stader der gudstenestereforma sine ideal om det stadeigne og kontekstuelle i stor grad er realisert. Kasualia inneber møte med menneske som i kraft av høva desse handlingane skjer ved – kjærleik, foreldreskap, død og overgang frå barn til vaksen – er særskilt utleverte og sårbare på godt og vondt. Dei er stader der evangeliet lyder.

Vi veit at folk kjem til kyrkja, saman med sine, når store ting i livet skal markerast. Ved desse høva rører dei som tar del seg i ein felles kon-

tekst: Vi er her saman fordi vi feirar jul, vi er her saman fordi vi sørgjer over tante. Og vi er her saman i kyrkja. Venefokus, verdsetting av familie og tilslutning til ein innhaldsmetta tradisjon konvergerer her. Kyrkjelydsutviklingslitteraturen (i skandinavisk samanheng kan svenske Fredrik Modéus sitt forfatterskap nemnast) blir ofte ved slike høve omtala som stader der *tillit* ligg føre, som «förtroandestilfellen», og denne tilliten blir gjerne sett på som eit høve til å få med folk tettare inn i kyrkjelydskjernen og bli «aktive». At nokre faktisk går den vegen er noko dei fleste veit. Samstundes må ikkje unge vaksne sine interaksjonsflater med kyrkja *berre* bli tillagt instrumentell verdi på grunnlag av kva denne interaksjonen *kanskje* kan leie til.

TILLIT: NOKRE REFLEKSJONAR

I tillegg vil eg kritisk spørje: Kva veit vi eigentleg om denne tilliten? *Kan* vi anta at folk kjem til kyrkja i tillit til og forventning om at kyrkja skal skape høgtid rundt og tolke liva deira? Vi kan ikkje vite noko om kva grad av tillit folk som kjem til kyrkja har. Det finnest sikkert dei som kjem med stor forventning. Men like mange kjem kanskje med ambivalens, jamvel motvilje. Dette gjeld nok både dei som er trufaste gudstenestedeltakarar og dei som kjem sjeldnare. Det vi kanskje likevel kan seie er at vi ved slike høve faktisk, berre i kraft av at vi i det heile kjem, legg liva våre (og døden) i kyrkja si hand. Motiva våre, eller den eventuelle graden av tillit eller mistillit vi ber med oss inn i kyrkja sitt rom og det kyrkjelege fellesskapet, må få lov til å vere ein sak mellom den einskilde og Gud.

RELASJONALITETEN MÅ IKKJE VERE INSTRUMENTELL

Teologiske og praktiske perspektiv på relasjonar må ikkje reduserast til noko som kan brukast instrumentelt. At vi som menneske er relasjonelle, utgjer eit grunnvilkår for tilveret (jfr. K.E. Løgstrup) og med dette også for all kyrkjepraksis. Med rette har Bård Norheim (2009) peika på at det er forskjell på å seie at delinga av evangeliet *skjer* relasjonelt og ein instrumentell *bruk* av relasjonane for å dele evangeliet. I USA er det særleg ungdomsteologen Andrew Root (2009) som har halde fram at formidling av evangeliet ikkje må baserast i å bruke relasjonar for å få menneske til å akseptere noko anna.

I norsk kontekst kan vi gå til filosofen Hans Skjervheim, som i essayet «Deltakar og tilskodar» frå 1959 kallar det å handsame menneske på dette viset for «det instrumentelle mistaket». Skjervheim viser til at det å gjere noko med ein ting eller ein situasjon for å frambringe eit gjeve resultat er typisk for naturvitskapleg tenking og praksis. Logikken er at ei bestemt handling med eit bestemt materiale skal frambringe eit ønskja resultat. I mellommenneskeleg samanheng er det korkje ønskeleg eller mogeleg med ein slik logikk: Når det formålsrasjonelle er måten vi først og fremst relaterer oss til det menneskelege på, er vi på ville vegar. Kva kan dette i konteksten for denne artikkelen?

I kyrkjelydsutvikling, i likskap med andre praksisar som handlar om at menneske kjem saman, er det ikkje slik at A med naudvende og lov fører til B, slik det gjer i eit naturfagleg forsøk. Både

fordi det i praksis handlar om menneske, og teologisk sett fordi Heilaganden bles dit han vil. Sjølv sagt skal kyrkja etablere praksisar der det blir drive aktiv fortolking av og lagt informerte planer om det som hender i kyrkjelydane våre. Likeens er det sjølv sagt at kyrkja er og skal vere ein endringsagent i menneske sine liv. Det høyrer til kyrkja sitt vesen.

QUEST OR REST?

All forkyning, all kyrkjepraksis, skjer med endring som føremål. «Kristent liv er ikke stillstand, men bevegelse», skriv Svein Aage Christoffersen (2006). Kristen læring inneber, som Geir Afdal (2008) på treffande vis formulerer det, at mine relasjonar med Gud, verkelegheita og dei andre blir endra. Men det må ikkje vere forventninga om endring som skal danne grunnlaget for kyrkja si anerkjening av meg. Å tru at dåpen omsluttar livet, held Svein Aage Christoffersen fram, stillar seg ikkje i vegen for tanken om kristen modning og vekst. Men kyrkja skal ikkje lære opp dei døypte for å kunne anerkjenne dei først når dei er fullt ut aktive kristne som kjem regelmessig til gudsteneste og er friviljuge i kyrkjelyden. Kyrkjelyden skal lære opp dei døypte fordi ho anerkjenner dåpen.

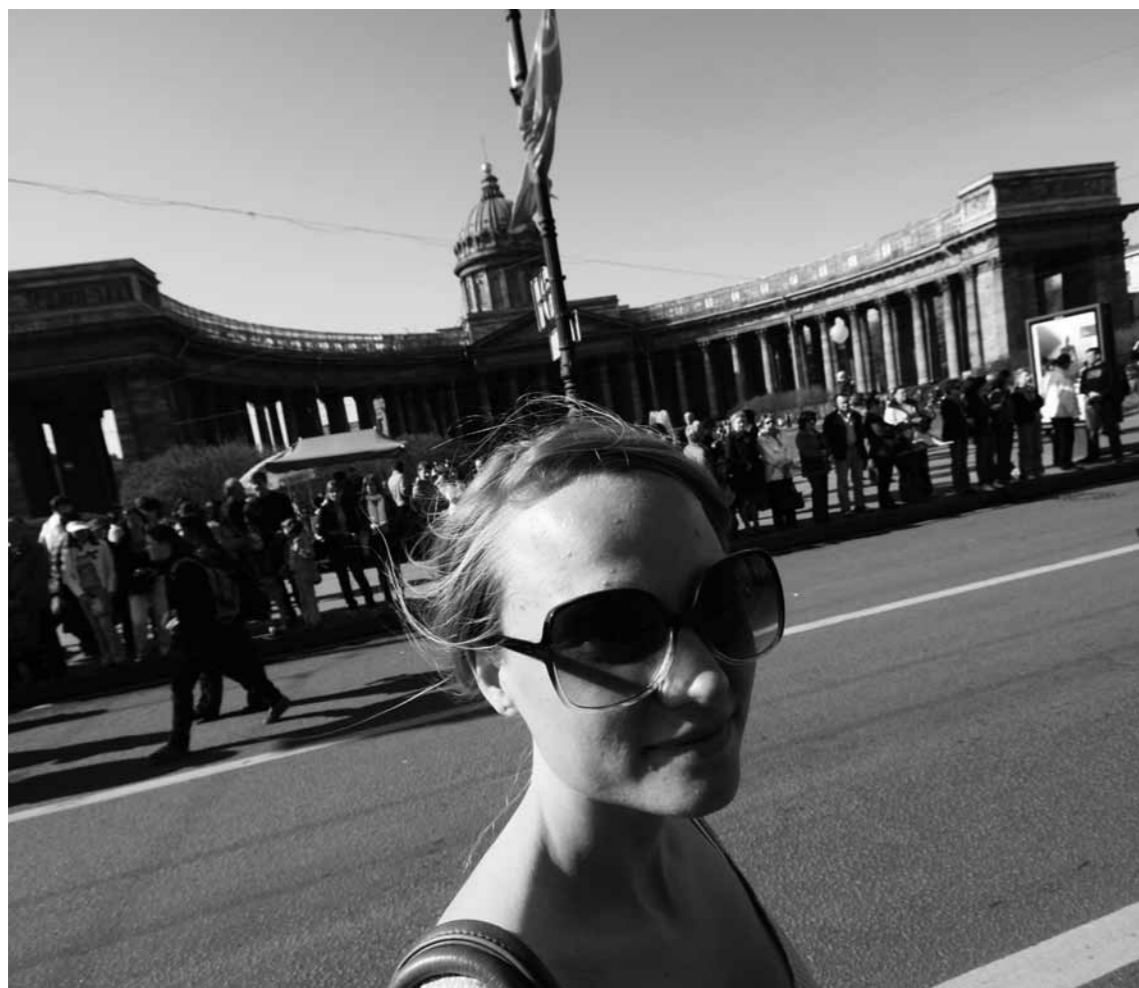
«Nokon kjem med stor forventning. Men like mange kjem kanskje med ambivalens, jamvel motvilje.»

Nokre søker kyrkja fordi dei vil utvikle seg, gå vidare, fordjupe seg og utfordrast til teneste i kyrkja: *Quest*. Andre søkjer kyrkja fordi dei vil kvile, vere stille, fordi dei treng nokon som ber

og tener dei: *Rest*. Skal vi tenke og gjere kyrkje-lydsutvikling med tanke på interaksjonsflatene mellom unge vaksne og Den norske kyrkja må vi difor ha fleire tankar i hovudet samstundes, og antakeleg fokusere like mykje på korleis kyrkja kan tene desse menneska som på korleis desse menneska kan vere tenarar i regi av kyrkja.

Les mer i boka «Menighetsutvikling i folkekirken», IKO-forlaget 2012.

Birgitte Lerbeim er førsteamanuensis ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo og redaktør av Prismet.

REFLEKSJON

Av Sjur Isaksen

Når kirkelige handlinger blir en møteplass

Hver uke er nesten 1.000 foreldrepar i kontakt med Den norske kirke i forbindelse med barnedåp. I 2011 giftet 8.600 par seg og hadde forberedelsessamtale med en prest. 91 prosent av gravferdene i Norge var kirkelige, med dertil hørende sørgesamtale. Hvordan kan dette være en møteplass med unge voksne?

I en stor undersøkelse som ble gjort i desember 2010, ble unge menneskers holdning til, bruk av og forventning til Den norske kirke, kartlagt. Denne undersøkelsen bærer navnet *Ung i kirken*, og gir viktig og oppdatert informasjon om en hel generasjons tilknytningsmønster til kirken. Det som undersøkelsen tydelig viser, er at høytider og kasualia er de overlegent største møteplassene mellom 18-30 generasjonen og den lokale kirke. Kasualia er i denne sammenheng en samlebetegnelse på de kirkelige handlingene dåp, vigsel og gravferd. I aldersgruppa 18 til 30 år hadde 32 prosent deltatt i en gravferd siste året. Tilsvarende tall for vigsel og dåp var 29 prosent og 23 prosent. Deltakelsen i øvrig gudstjenesteliv er marginalt i forhold til disse tallene. De kirkelige handlingene har aldri blitt betraktet som «tiltak» for å styrke kontakten med de unge voksne. De er mer en del av kirkens vedvarende

og jevne tilstedeværelse lokalt. Men det er altså disse som faktisk utgjør den største berøringsflaten mellom menigheten og unge voksne. Siden berøringsflaten allerede er der og ikke krever noe tiltak, vil det være kvaliteten av dette møtet som blir avgjørende for om kirken har kjent sin besøkestid.

RITUALISERING HAR RITUALET SOM MÅL

De kirkelige handlingene blir ofte forstått i et ritualiseringsperspektiv. Det betyr at dåpen ritualiserer det nyfødte livet, vigsel ritualiserer to menneskers troskapsløfte til hverandre mens gravferden ritualiserer et menneskes død. At en så stor prosent av befolkningen velger Den norske kirke som forvalter av disse ritualene, betyr at det gjennom en vanlig uke i kirkens liv gis svært mange møtepunkter mellom den lokale

menighet og menighetens medlemmer. Disse møtepunktene har en klart prioritert agenda. Ritualforberedelsen har ritualet som mål. Vi forbereder disse kirkelige handlingene for at de

som deltar skal oppleve handlingene personlig meningsfylt. Arbeidet med dåp, vigsel og gravferd har selve den kirkelige handlingen som sitt mål. Vi døper

altså ikke for at oppslutningen om babysang eller søndagsskole skal øke. Birgitte Lerheim drøfter funnene i Ung i kirken-undersøkelsen i en artikkel i boka *Menighetsutvikling i folkekirken, erfaringer og muligheter* av Birkedal, Hegstad, Lannem (red) (IKO-forlaget, Oslo 2012): «Kasualiene handlar om fortolkning av det djupt menneskelege, gode og vonde sider ved tilberet. Ikkje med tanke på å skape og bruke instrumentelt relasjonen som oppstår, men kring noko tredje, noko vi er felles om: Feiring av eller sorg over livet og døden tolka i lys av den treeinige Gud innan ei kyrkjeleg og liturgisk ramme, saman med familie og vener.» (Lerheim i Birkedal, Hegstad, Lannem, s.95) Derfor kan det være problematisk å beskrive kasualia som en strategisk møteplass, som om arbeidet med de kirkelige handlinger egentlig hadde en annen, bak-enforliggende agenda. Dåp, vigsel og gravferd er med andre ord ikke å forstå som reklame for gudstjenesten og menighetens øvrige liv.

KAN ET MØTE HA MER ENN ÉN SAK PÅ AGENDAEN?

Likevel er det mulig å tenke seg bieffekter av et godt arbeid med kasualia. Derfor kan det godt hende at dette arbeidet fungerer som motivasjon

for deltakelse i menighetens gudstjenester og øvrige liv. Det er kanskje først og fremst dette som gjør menighetens arbeid ved dåp, vigsel og gravferd spesielt interessant i et trosopplæringsperspektiv. Spesielt ved forberedelse av dåp vil det ikke bare være legitimt, men også nødvendig å ha oppmerksomhet om opplæringen av barnet i troens liv og dermed om menighetens trosopplæring. Det er heller ikke slik at en oppmerksomhet om trosopplæring behøver å fortrenge det som er casualhandlingens selvstendige «der og da»-perspektiv. Men viktigere er det kanskje i denne sammenhengen å understreke at et godt og samvittighetsfullt ritualforberedende arbeid, *i seg selv* kan ha betydning utover det som skjer «der og da». Nettopp fordi de kirkelige handlingene teologisk forstått er genuine gudsmøter, vil de kunne ha virkninger på flere plan og med større rekkevidde enn ritualet i seg selv skulle tilsi. Vi skal se nærmere på hvordan to forskjellige måter å betrakte kasualia på, begge kan gi frukter som bærer lenger enn hendelsen «der og da».

KASUALIA SOM EVANGELIEHENDELSE

I den kirkelige handlingen skjer evangeliet. At evangeliet skjer, er et motiv som gjerne kan hentes fra Jesu trontale i Luk 4,16-22. I sin utleggelse av Jesaja 61, sier Jesus at den frelse, frigjøring og helbredelse som profetiene bebuder, oppfylles mens de blir lest og hørt, av Jesus. Dette kan gjøres gjeldende også der mennesker kommer til kirken for dåp, vigsel eller gravferd. Vi ber sammen, sakramentet forvaltes, ordet leses og forkynnes, velsignelsen lyses. Gjennom disse handlingene finner evangeliet sted. Når

mennesker mellom 18 og 30 år møter evangeliet i kirkens rom, forberedt i samtale, er det evangeliets krefter som er i spill. Hva evangeliet bevirker, kan ikke nødvendigvis måles, verken i intervjuer eller i menighetsstatistikk. Likevel er det kirkens tro at et slikt møte bærer frukter. Disse fruktene er ikke kalkulert ut fra en spesiell strategi, men resultat av evangeliets frie løp. Ansvar som ligger på de som forbereder og forvalter de kirkelige handlingene blir da å se til at det er nettopp evangeliet som formidles og at det ikke drukner i andre agendaer og gode ønsker.

KASUALIA SOM TROSPRAKSIS OG KRISTEN SOSIALISERING

Den som deltar i en kirkelig handling, går inn i det som kalles en trospraksis. Alasdair McIntyre beskriver dette slik: «En praksis er en sammenhengende og felles menneskelig aktivitet som gir de som praktiserer praksisen del i praksisens 'interne goder'. Gjennom å få del i praksisens 'interne goder' blir de deltakende sin kapasitet, evne og forståelse systematisk styrket». Hele trosopplæringsreformen er gjennomsyret av en pedagogikk som preges av denne forståelsen. Barn og unge inviteres inn i kristne praksiser før de vet alt om hva den betyr eller hvordan den utføres. I min egen ungdomstid ble det advart mot å delta i nattverden før man hadde en forståelse av sakramentet og en personlig opplevelse av at dette var viktig og riktig. I dag vil man som regel si at deltakelse gjerne kan gå forut for forståelse. Unge voksne som deltar i dåp, vigsel og begravelse går inn i en liturgi de ikke nødvendigvis kan eller forstår. Men ved å delta i praksisen, styrkes forståelsen og den personlige erfaringen av liturgiens indre

goder. I tillegg kan god deltakelse bidra til en opplevelse av sosialisering og tilhørighet til et lokalt menighetsfellesskap.

OPPSUMMERING

Selv om ritualet er forberedelsens mål, kan en ritualforberedende samtale tematisere mer en selve ritualet. Slik er det for alle de kirkelige handlingene. Der det er opprettet en grunnleggende tillit i kommunikasjonen, kan kasualia-arbeidet bli en avgjørende arena for læring og motivasjon for ytterligere læring. Unge voksne som deltar i de kirkelige handlingene, vil kunne oppleve at den lokale menighet er en verdifull partner, både i oppdrageransvaret for barn, i samlivsspørsmål og i sorgarbeid. Der den lokale menighet vil bruke ressurser på 18-30-generasjonen, vil trolig en bevisst kvalitets-sikring av kasualia-arbeidet være en av de mest effektive måtene å gjøre det på. Her er kontaktflaten allerede etablert, her skjer evangeliet og her deltar mennesker allerede i meningsfulle trospraksiser.

«Ved å delta i praksisen, styrkes forståelsen og den personlige erfaringen av liturgiens indre goder.»

Sjur Isaksen er universitetslektor og lærer på Praktikum ved Menighetsfakultetet. Han har tidligere vært menighetsprest i mer enn 20 år.

REPORTASJE

Av Øyvind Stople Sivertsen

Størst av alt er ærligheten

Iblant ber presten Ivar Nicolaisen forelskede, unge forlovede om å skjerpe seg. Så snakker han til dem om skilsmissestatistikk.

Det kommer på klingende sørlandsdialekt, sagt med et smil, men likevel bestemt:

– Jeg kan si: «Herligland, dette dere sitter og sier, det er ikke sant på en plass! Her har dere ting å snakke om. Dere trenger en kontrollert landing. Det er så mye bedre enn krasjlandinger.» Da sitter de der og vrir seg som åler mange ganger. De vil ikke prate om at forelskelsen kan ta slutt. Jo yngre de er, jo mer begeistret er de, og jo mer naive er de. Jeg merker at det er mye naivitet omkring samliv i kirken og samfunnet forøvrig. Det er viktig å kunne få prate ærlig om det å leve sammen. Om mulig må vi rotfeste de to som er glade i hverandre. Det er kirkens oppgave, sier Ivar Nicolaisen.

Han er engasjert nå. Dette er en solid del av hverdagen til den 55 år gamle kapellannen i Oddernes menighet i Kristiansand. Det vil si, han er kapellan i halv stilling. Den resterende stillingsprosenten bruker han på å jobbe med mennesker i krise. Han har sett mange forhold som har endt med brudd.

– Jeg er opptatt av sorgen det ikke sendes blomster til. Det er sorg over samlivsbrudd, men også over samliv uten kjærlighet. Jeg tilbyr veiledning og hjelp til de som opplever samlivskriser. Jeg jobber mye med tæring, at vi lever på en slik måte at samlivet tæres. Det kan handle om både utroskap og omsorgssvikt. Det er viktig å huske på at omsorgssvikt også kan gjelde overfor ektefeller. På grunn av min erfaring fra diakonidelen, har jeg forstått hvor viktig det er for meg som prest å bruke god tid på vigselssamtalen. Den er utrolig viktig. I vigselssamtalen bruker jeg sjelden under to timer. Iblant har vi flere enn én vigselssamtale. Det kan være fordi det avdekkes ting i vigselssamtalen, ting som trenger modningstid.

– *To timer med samtale?*

– Ja, jeg kan faktisk ikke huske at jeg har brukt under to timer på en vigselssamtale noen gang, sier Nicolaisen.

VIER INGEN UTEN SAMTALE

De unge, forelskede parene er gjerne så opptatt av det praktiske rundt giftermålene at invitasjonen til vigselssamtalen blir som et irriterende hår i suppen å regne. Men ingen blir viet av Ivar Nicolaisen uten at han har snakket grundig med dem om hvor vanskelig kjærligheten kan være.

– Når de får høre at samtalen tar to timer, og at det må gjennomføres i min arbeidstid og på et sted jeg bestemmer, blir de forskrekket. De fleste tror dette skal gjennomføres i full fart og på kveldstid. Brudeparene er så opptatte av alt de skal gjøre og få tid til. Da kan jeg si at dersom dere ikke har tid til vigselssamtale med meg, på mine premisser, blir det ikke vielse med meg. Da blir de litt flau. De skal gifte seg, og så har de ikke tid til dette!

– *Hva snakker dere om?*

– Om forventninger. Om tro. Kirkens rammer. Tilgivelsesproblematikk. Det å gjøre hverandre verdifulle. Og ordet «ære». Det er et ord som brukes lite i dag, men som er en del av løftene i kirken. Det gir assosiasjoner til englesus og gjeterne på betlehemsmarken. Men hvordan kan vi ære hverandre? Det er å gjøre hverandre verdifulle. Og hvordan kan vi gjøre hverandre verdifulle, spør Nicolaisen.

– Vi snakker om grenser for trofasthet, og definisjonen på utroskap. Der får mange seg noen aha-opplevelser. Samfunnets definisjon på utroskap er fysiske tilnærminger, med sex som det ultimate, men i kjærligheten er definisjonen på utroskap en annen. Utroskap kan være den for-

siktige og usynlige tilretteleggelse for å oftere å treffe mennesker som på en feil måte trigger mine følelser. Men når jeg vet hva jeg vil, kan jeg gå hvor jeg vil, mener Nicolaisen.

INGEN GLEDESREPER

Selv om tallet på antall vielser har gått ned de siste årene, er det ifølge Statistisk sentralbyrå fremdeles høyt. Ser en statistikken over en femårsperiode, må vi tilbake til perioden 1976-1980 for å finne høyere andel inngåtte ekteskap enn for de siste fem årene. I 2010 ble det inngått totalt 23.600 ekteskap i Norge. 10.300 ekteskap endte i skilsmisse, mens 11.700 par tok ut separasjon i fjor.

Det blir mange vigselssamtaler, og mange sorgsamtaler.

– Med de unge brudeparene har jeg fokus på å prate åpent. Vi snakker om hva kjærlighet er, og om livets realiteter. Jeg kan komme inn på statistikk for skilsmisser, og da ser man ofte at brudeparene er naive. Jeg smiler litt, og forsøker å få dem med på tankegangen: Det er reelle muligheter for at dette kan ende med brudd.

– Naiv kjærlighet er vidunderlig, men mange kan si at de ikke ønsker å bli assosiert med norsk statistikk. Dette gjelder bare de andre, sier de. Det er da jeg må ta affære og si ifra, understreker Nicolaisen.

– *Føler du deg iblant som en gledesdreper?*

– Nei. Mange opplever det nok som ubehagelig med én gang at jeg problematiserer det. Så skjønner de at kjærligheten har trusler, og at

dette kan være et kjærlighetsbevarende språk. Noen har ikke erfaring med skyggesidene hos kjærligheten. Vi må prate om livets skyggesider, for de kommer til oss alle.

– *Føler du ikke at du kan bli for invaderende?*
– Nei, det gjør jeg ikke. Dette er ikke sjelesorg. Hvis det er ting som dukker opp i samtalen, så må det trekkes ut og behandles for seg. Det kan gå over i sjelesorg. Noen setter grenser for hva de vil snakke om, mens andre setter pris på at spørsmålene blir stilt. Responser avgjør hvordan samtalen går videre. Noen synes det er godt å prate ærlig om de dype ting. Jeg utfordrer parene til å etterutdanne seg i kjærlighet. Det burde vel være like normalt som alt annet vi kurser oss i?

– *Hvorfor setter du som prest slike problemer på agendaen?*
– Det er viktig å ta disse problemstillingene på alvor fordi de i stor grad preger vårt samfunn, men man skal alltid opptre respektfullt. Når det buttrer i forholdet, skal de vite at de kan komme tilbake for å be om hjelp. Dette kan være en døråpner i så måte.

– *Er vigselssamtalen den eneste gangen disse spørsmålene blir tatt opp?*
– Nei, det er det ikke. Også når jeg har dåps-samtaler i hjemmene, prater vi om samliv, men naturligvis på en annen og varsom måte. Jeg tenker sånn: Det fortjener barnet og foreldrene. Men mange ganger er jeg blitt urolig over at mange ikke har hatt dype samtaler om livets realiteter før de kommer til vigselssamtale, sier Nicolaisen.

Nicolaisen har vært tilknyttet Oddernes menighet siden 1997, og har ikke tall på hvor mange vigselssamtaler det er blitt i løpet av de 14 årene som er gått siden den tid. Iblant får han hyggelige påminnelser om at temaene han tar opp faktisk når inn til brudeparene.

– Jeg synes det er flott å oppleve at mange av dem jeg har hatt vigselssamtaler med for mange år siden, kan fortelle meg at de husker store deler av samtalen ordrett. Da forstår jeg at det har vært et behov hos dem, og at denne samtalen er viktig, sier Nicolaisen.

Artikkelen er hentet fra nettsiden kirke18-30.no.

TIPSBOKS

- Del opp vigselssamtalen i flere møtepunkter der dere snakker om samliv.
- Arranger samlinger for nygifte par året etter vielsen.
- Arranger samlinger for dåpsforeldre.
- Markér Allehelgensdag med en særlig invitasjon til de som har mistet noen det siste året.
- Les mer om dåpssamtalen i boka «Med et nyfødt barn i våre hender» av Sjur Isaksen.
- Finn ressurser for foreldre og faddere på www.barnogtro.no.

NOE Å SNAKKE OM:

- /// På hvilken måte kan vi styrke de kirkelige handlingene som møtesteder mellom unge voksne og kirken?
- /// På hvilken måte kan vi bruke disse arenaene slik at unge voksne kan få redskaper til å tolke livene sine ut fra de relasjoner og verdier de bærer med seg?
- /// Hvordan bygger vi relasjoner?
- /// Hvordan kan dette bidra til frivillighet?

UTDRAG FRA ANDRE NETTSAKER

«Under dåpssamtalen kan menighetene ønske velkommen til babysang, og dermed fortelle at de vil være sammen med dem allerede neste uke. Det er viktig. I dåpsliturgien sies det jo at foreldrene, «sammen med denne menigheten og hele vår kirke», har fått et ansvar. Menighetens del av dette arbeidet blir mer troverdig dersom man har noe konkret å tilby.»

Sjur Isaksen, mangeårig prest i Larvik, Værøy og Rælingen. Utdrag fra artikkelen «Mer enn bare babbel» på nettsiden kirke18-30.no.

«Kyrkja er annleisrommet i mange lokalsamfunn. Det er viktig at kyrkjedøra er open. I tillegg må vi også vere til stades. Den einaste grunnen til at vi framleis er ønskte til å ta oss av vonde hendingar, er at vi har gjort og gjer ein god jobb. Det manglar ikkje på alternativ. Kven som helst kunne ha laga sine eigne gravferdsritual, om det var det om å gjere. Eg trur folk har gode opplevingar med kyrkja som arena for sorg. Mange skulle nok ønskje at dei hadde ein samtalepartnar elles óg, men i desse situasjonane har dei det i alle fall. Det er usedvanleg viktig.»

Sindre Stabell Kulø, prest i Fræna, en kommune som har opplevd ein rekkje trafikkulykker dei siste åra. Utdrag fra artikkelen «Kyrkja er best på sorg» på nettsiden kirke18-30.no.

Relevant

Budskapet om Jesus er alltid relevant selv om det er utfordrende å formidle dette. Å være relevant betyr at forkynnelsen, gudstjenesten og det kirkelige fellesskapet oppleves betydningsfullt og viktig. Å være relevant betyr at det som formidles gir gjenklang på innsiden. Det må oppleves som sant, formidles i trygge omgivelser og med et språk som er forståelig og en sjargong som oppleves god. Det må forstås i sammenheng med erfaringene man bærer med seg.

Ungdommens kirkemøte 2012

*«Jeg er jo døpt
og konfirmert.»*

REFLEKSJON

Av Jorund Andersen og Petter Normann Dille

Vegar til relevant forkynning

Kven snakkar du til?
Kva snakker du om?
Kvar er du?

Ungdommens kyrkjemøte (UKM) sette preike og forkynning i Den norske kyrkja på dagsordenen da dei møttest i 2012. UKM understrekar at forkynninga er ein viktig faktor for at kyrkja skal bli oppfatta som livsnær og relevant for unge mellom 18 og 30 år, og kjem med innspel til arbeidsmetode, innhald, form og formidlar. Innspela er konkrete og i hovudsaka kjent stoff frå homiletikken, altså læra om den kyrkjelege preika. Dei minner oss om noko vi «veit», men som vi stadig treng å vende tilbake til.

KVEN SNAKKAR DU TIL?

Aldersspennet 18 til 30 år rommar eit vidt spekter av livserfaring og endringar – frå ungdom til vaksen, frå barnerom til studenthybel, frå Lånekassen til Husbanken, frå forpliktingsfri til barnegråt. Lista kunne ha vore lengre. Det er sjølv sagt nærliggjande å bli litt motlaus når biletet av aldersgruppa er så samansett og komplekst. Korleis skal vi forkynne livsnært og relevant når vi ikkje er i stand til å beskrive målgruppa?

UKM utfordrar prestar og forkynnara til å bruke tid saman med unge i aldersgruppa, slik at dei blir kjende med livssituasjonen, tankane og erfaringane deira. Kanskje blir biletet klarare? Kven er dei unge i kyrkjelyden din? Har dei eit namn? Det hadde vore fint om unge og presten/forkynnaren på kvar si side hadde hatt tid til regelbundne kafébesøk, tid til å møtast for å snakke om laust og fast, og kanskje òg om tekst og forkynning. Ei slik relasjonsinvestering ville nok utan tvil medverke til å utvide perspektiva til forkynnaren, og ville kanskje òg ha gjort vegen til gudstenesta kortare for dei unge.

Vi har likevel vanskeleg for å tenkje oss at kvar enkelt prest kan setje av mykje tid til uformelle, regelbundne treff. For dei aller fleste vil det derfor vere meir tenleg å tenkje kreativt kring dei møtepunkta vi allereie har. Eit eksempel: Jamleg oppsøker unge menneske kyrkja for å døype barna sine. Vi møttest til dåpssamtale, og vi feirar gudsteneste saman. Sjå for deg at dåps-

foreldra fekk tilsendt søndagens tekst saman med invitasjonen til dåpssamtalen. Som regel snakkar vi litt om korleis det har vore etter at den vesle vart fødd, om kva dåp er, om tru, kveldsbønn og den praktiske gjennomføringa. No skal vi òg bruke litt tid til samtale kring søndagens tekst. Enn om vi ber foreldra, på førehand, om ha tenkt på kva i teksten dei synest er fint, rart, utfordrande, meiningsfullt, provoserande eller liknande? Kva ville skje? Korleis ville det vere? Kanskje vi ville få ein spennande og utbyterik samtale? Unge menneske ville bli involverte i gudstenestearbeidet, vi kunne få utvida eller nye perspektiv på det

vidare arbeidet med preika, og samtalen ville i seg sjølv vere forkynning. Vi synest det er ein spennande tanke, og håper dette er noko kyrkja kan arbeide vidare med.

«Sjå for deg at dåpsforeldra fekk tilsendt søndagens tekst saman med invitasjonen til dåpssamtalen.»

På same måten kan vi sjå etter andre naturlege eller etablerte møtepunkt der samtalen med unge om tekst kunne leve. La oss ta eit anna eksempel. På Facebook er det etablert ei gruppe som heiter «Prekenskapet». Det er ei gruppe for prestar og forkynnara, der preike og tekst blir drøfta, og der tankar blir tenkte høgt. Det er stort engasjement i denne gruppa, og det blir etablert ein delekultur.

Kanskje kunne vi låne ideen? Presten kunne invitere unge leiarar i kyrkjelyden til å delta i ei gruppe der søndagens tekst blir lagd ut til kommentarar veka før. Kva ville skje? Kanskje vi ville

få nye perspektiv på teksten, og kanskje ville dei unge bli så nysgjerrige på preika at dei kom på gudstenesta? Det kan vere verdt å prøve det ut.

Når UKM ønskjer at prestar og forkynnara skal bli kjende med tankane og erfaringane til dei unge, og ta dei inn i preika, så er ikkje det ein urealistisk draum. Vi må berre lyfte blikket og sjå etter moglege møtepunkt.

KVA SNAKKAR DU OM?

Som nemnt har UKM gitt uttrykk for at forkynninga er ein viktig faktor for at kyrkja skal bli oppfatta som relevant. Kva vil dette seie, eigentleg? Kva er relevant, og kven definerer kva som er relevant?

På den eine sida kan det ikkje vere slik at kyrkja berre skal snakke om det unge menneske til kvar tid synest er relevant. På den andre sida kan ikkje kristne sanningar erfarast, forståast eller gi mening om dei ikkje heng i hop med det livet vi lever.

Kyrkja skal i forkynninga formidle Guds nåde og gi opplæring i den kristne trua. Forkynninga må derfor bli til i spenningsfeltet mellom det kyrkja har av tru og arv, forkynnaren sjølv og livserfaringane til dei unge her og no. Kanskje er ei av dei største utfordringane til oss at vi formidlar kristen tru med kvardagsspråk og ikkje tyr til teologiske flosklar eller ein påteken ungdommeleg tone.

KVAR ER DU?

UKM understrekar at unge ønskjer å bli utfordra, slik at dei kan vekse og utvikle seg. Det er derfor grunn til å tru at dei ikkje ønskjer seg ei forkynning som er driven av ønsket om å «treffe» deira behov akkurat no, men at dei snarare vil å dra nytte av den kunnskapen og dei trus- og livserfaringane forkynnaren har.

UKM utfordrar oss vidare til å vere ærlege, og til å tru på det vi forkynner. Vi trur at dette til sjuande og sist handlar om at teksten må ha vore gjennom tanke- og kjensleregisteret vårt når preika blir skapt. Forkynnara kan derfor med fordel synleggjere i preika korleis teksten og perspektiva hos dei unge blir brotne mot og utfordrar hans eller hennar egne perspektiv. Vi trur det vil styrkje truverdet vårt om vi står tydeleg fram som trua menneske og fagpersonar. Skummelt? Når alt kjem til alt: Du finst alltid i di eiga preike, ope eller skjult.

Petter Normann Dille er teologistudent og studentrådsleiar ved Det teologiske Menighetsfakultet. Han er tidlegare medlem av Nidaros bispedømmeråd, Kyrkerådet og leiar av Kyrkerådets utval for ungdomsspørsmål.

Forund Andersen er kapellan i Ullern menighet i Oslo. Dei siste 14 åra har ho arbeidd med unge i fleire kyrkjelege organisasjonar. Ho er tidlegare medlem av Agder og Telemark bispedømmeråd, Kyrkerådet og Kyrkerådets nemnd for ungdomsspørsmål.

«Kyrkja skal i forkynninga formidle Guds nåde og gi opplæring i den kristne trua. Forkynninga må derfor bli til i spenningsfeltet mellom det kyrkja har av tru og arv, forkynnaren sjølv og livserfaringane til dei unge her og no.»

REPORTASJE

Av Thea Elisabeth Haavet

Reform med muligheter

Hva søker unge engasjerte kristne? Og hvorfor velger mange bort Den norske kirke? Høgskolelektor Tove Rustan Skaar har søkt etter svar.

I mer enn 20 år har Skaar undervist engasjerte, kristne ungdommer på Bibelskolen og senere Høgskolen i Staffeldtsgate. Her studerer hvert år over ca 150 mennesker i tyveårene til bachelorgrader innen menighet, ledelse og musikk. Skaar går selv i en statskirkemenighet, og har i alle år samtalt med studentene om deres forhold til folkekirken. Når hun får nye klasser, pleier hun å spørre dem om hvor mange som «går i kirken». Hun har funnet ut at bare mellom en og tre i hvert kull på rundt 60 studenter går regelmessig på gudstjeneste i Den norske kirke.

– De fleste studentene er medlemmer i Den norske kirke, og er i ferd med å utdanne seg til heltidstjeneste i kirke og menighet. Dette er altså en gruppe ungdommer som burde anses som strategisk viktige for kirkens fremtid. Mange ser likevel ut til å lete etter et annet åndelig hjem – og finne det. Det har fått meg til å spørre: Hvorfor velger motivert, kristen ungdom bort Den norske kirkes gudstjenester?

Skaar underviser blant annet i kristen spiritualitet. Som en del av dette faget sender hun elevene sine på en obligatorisk gudstjeneste i Den norske kirke – og ber dem skrive en refleksjon rundt besøket i ettertid.

– Jeg har lest over 500 slike oppgaver. De fleste erfarer at ved vanlige høymesser er det forholdsvis få til stede. De beskrives som eldre. Som regel er det ikke ungdom til stede utenom dem selv, men det kan være dåpsfamilier med barn og yngre mennesker, forteller Skaar.

Disse refleksjonene var bakgrunnen da Skaar ønsket å finne ut mer om hvorfor studentene går eller ikke går på høymessen. For en tid tilbake gjennomførte hun en undersøkelse der hun dybdintervjuet 13 studenter som er medlemmer av Den norske kirke. Og høgskolelektoren er sikker på en ting: Ungdom går ikke lenger i kirken av vane, tradisjon eller forpliktelse, slik mange i hennes generasjon gjorde. De går i kirken hvis de finner det de lengter etter der.

– *Og hva oppgir denne aldersgruppen at de leter etter?*

– Ord som går igjen er engasjement, berøring og utfordringer. Denne generasjonen er vokst opp i en opplevelseskultur. Mange bærer på en lengsel etter å oppleve og kjenne Guds kjærlighet og glede, og bli utrustet til å gi den videre. De søker opplevelse og erfaring også i kirken, ikke bare en kulturopplevelse eller å høre om hva Jesus gjorde en gang.

TRYGT, MEN KJEDELIG

Flere av studentene sier at de har hatt gode erfaringer og fått utbytte av å delta på en gudstjeneste. Det er forutsigbart og trygt, og noen ganger fint. Men slike erfaringer er unntakene og ikke det de vanligvis opplever.

– Ord som går igjen i samtalene er upersonlig, stivt, livsfjernt og kjedelig. Noen sier veldig kjedelig. Både preken og liturgi oppfattes som vanskelig. De hevder at det brukes ord som mange ikke forstår, og derfor er det vanskelig å leve seg inn i det.

– *Hva ønsker de å få ut av forkynnelsen?*

– De ønsker seg forkynnelse som er utfordrende, relevant og livsnær. Forkynnelsen skal gi dem noe å tygge på og hjelpe dem til å leve disippellivet i hverdagen. Flere opplever prestenes prekener mer som et foredrag enn en preken, høytravende og lite livsnært.

MUSIKK FOR HVEM?

Skaar fant ut at utbytte av forkynnelsen helt klart var den enkeltfaktoren som talte mest i valg av menighetstilhørighet. Det var viktigere enn

moderne lovsang, jevnaldrende i menigheten og geografisk nærhet til kirken. Men i følge lektoren er det sang- og musikkstilen som er mest avgjørende for helhetsinntrykket av gudstjenesten.

– De valgene menighetene gjør på dette området vil ha stor betydning. Musikk er veldig viktig for yngre generasjoner. Den er et språk og identitets-skaper. Høymessens klassiske musikkuttrykk og orgel tiltrekker ikke. De sier at den er tilpasset folk i en annen alder og med annen smak enn de selv har.

For noen år siden skrev hun boka «Inn i tilbedelsen» – som nettopp var et forsøk på å forstå den sangtradisjonen som preger mange unge kristne miljøer. Hun understreker at moderne lovsang ofte handler om mer enn ulikt sangvalg eller andre instrumenter.

– I menigheter med moderne lovsang brukes det mer tid til å lovprise og tilbe Gud, og gjennom dette opplever mange en atmosfære av hengivelse og åpenhet for Guds Ånd og et rom for å gi og ta i mot Guds kjærlighet. Ingen informanter forteller at de har hatt slike erfaringer med salmesang, sier Skaar.

REFORM MED MULIGHETER

Skaar tror gudstjenestereformen åpner for mange muligheter for å imøtekomme denne gruppens behov og forventninger. Hovedgrunnen til at reformarbeidet ble startet var jo nettopp at Ungdommens kirkemøte ønsket at høymessen skulle bli mer attraktiv for ungdom og unge mennesker.

– Men det er viktig at engasjerte kristne unge mennesker brukes som strategiske medspillere i arbeidet med å gjennomføre reformen i lokalmenighetene.

Til tross for mulighetene: Skaar er urolig for om folkekirken kan klare å ivareta både de unge, bevisste kristne og de som kommer innom i forbindelse med livets store anledninger som bryllup og dåp.

– I folkekirken er man veldig opptatt av å ivareta dem som kommer innom ved spesielle anledninger og som forventer høytid og en vakker seremoni. Samtidig går få i «den etterlyste generasjonen» fast på gudstjeneste for å oppleve dette. De søker troshjelp for hverdagen mer enn høytid for søndagen. Det er nesten umulig å samle de to store hensynene i en gudstjeneste – i hvert fall for gruppa 18-30 år. Hvis man vil være alt for alle alltid, kan det fort bli veldig lite for veldig få. Dette ligger meg veldig på hjertet, sier Skaar.

DELE TRO OG LIV

Studentene til Skaar snakker mye om hvor viktig det er for dem å erfare et fellesskap i menigheten. Hun understreker at fellesskapsbehovet handler om mer enn å bli ønsket velkommen med en salmebok, oppholde seg i samme kirkerom en times tid, delta i en felles liturgi og lytte til samme preken. I rapportene som studentene skriver fra sine kirkebesøk, kommer dette klart fram.

– De legger vekt på hvordan de blir tatt i mot og hvor viktig de synes samlingene rundt gudstjenestene er. Det teller positivt at man kan være igjen på kirkekaffe, at terskelen er lav for å ta kontakt og snakke med folk og at man ikke blir oversett.

Studentene oppgir at fellesskapet de søker handler om å snakke sammen, bli kjent og styrke hverandre i tro og tjeneste. En del søker også bønnefellesskap, omsorg, oppmuntring og medvandring. Flere i studentundersøkelsen sier også at det er viktig at menigheten har bruk for dem, at de får tjenester som de opplever seg utrustet til og som er meningsfull.

– Mange ønsker å ha en tjeneste, også i gudstjenestesammenheng. De har samtidig et inntrykk av at i kirken gjør presten og organisten alt. Deres tjeneste og forslag, særlig når det gjelder nyere lovsang, er ikke ønsket, sier hun.

– Man kan tenke seg at i mange menigheter blir det vanskelig å møte både unge og eldres behov i høymessen. Kan løsningen være egne gudstjenester for unge?

– Man bør i hvert fall drøfte mulighetene. Det er ikke det ideelle, men veldig mange steder kan det være det letteste å få til. Det er tross alt bedre at unge voksne går på spesialgudstjenester enn at de ikke går. Utfordringen blir å få til overgangen til de vanlige gudstjenestene senere. Men jeg tror sjansen er større hvis de går noen år på spesialgudstjeneste.

LITURGI MED FRIHET

Studentene Skaar snakket med synes at liturgiens faste ledd og ordninger er godt, trygt og nødvendig. Flere nevner det gode ved at liturgien sikrer at en får med seg det viktigste og at ikke alt er avhengig av dagsformen. Samtidig synes mange at måten liturgien gjennomføres på, blir for stivt.

– Det gir ingen åpning for spontanitet eller at Den hellige ånd skulle kunne ha noe å si som bryter med det planlagte. De opplever at dette blir ufritt og hindrer et levende møte med Gud, forklarer Skaar.

Hun legger til at flere uttrykker at deres oppfatning av liturgien har forandret seg i positiv retning etter at de har lært mer om innholdet og meningen med de ulike leddene, rekkefølgen og symbolhandlingen. På dette området har hun stor tro på at gudstjenestereformen kan hjelpe:

– Det er vedtatt en hovedstruktur, men den gir stor fleksibilitet til å velge. Det er i hele tatt mange ting i reformen som tar opp det unge mennesker spør etter, sier Skaar.

Artikkelen er hentet fra nettsiden kirke18-30.no.

TIPSBOKS

- Hvordan kan unge voksne medvirke i planlegging og gjennomføring av gudstjenester?
- Hva med å invitere unge ledere i menigheten til å delta i ei gruppe sammen med presten på Facebook der man kan tenke sammen om søndagens tekst? Kanskje kommer det nye perspektiv på teksten, og kanskje blir de unge så nysgjerrige på prekenen at de kommer på gudstjenesten?
- Hva med å utfordre dåpsforeldrene til å si hva de synes er fint, rart, utfordrende, meningsfullt eller provoserende i søndagens tekst?
- Hva med å utfordre voksne i kirken til å være samtalepartnere for unge – noen man kan dele tanker, liv og tro med?

NOE Å SNAKKE OM:

- /// Hvordan kan forkynnelsen gi hjelp til å tolke livet i lys av den kristne tro?
- /// Hvordan skapes det rom for undring i undervisning og forkynning?
- /// Hvordan legge til rette for at unge voksne kan dele tro og liv?
- /// Hvordan kan dette bidra til frivillighet?

UTDRAG FRA NETTARTIKLER

«For at unge voksne skal komme i kirken, må de høre om det fra venner de stoler på.»

Filmskaper Gunnar Hall Jensen leter etter Gud i filmen «Gunnar Goes God». Utdrag fra artikkelen «Fikk bilde av munk – begynte å lete etter Gud» på nettsiden kirke18-30.no.

«Her er vi inne på den lutherske kirkens mangelsykdommer. Da reformasjonen ble innført i Norge opplevde kirken vår to store tap – nemlig den estetiske og den kontemplative tradisjonen. For det første ble kirkene nesten ribbet for sine bilder. Ikke noe sted ble dette gjennomført så radikalt som i Norge og Danmark. I tillegg mistet vi den kontemplative tradisjonen ved at klostersesenet ble oppløst. Grunnen til at vi har kunnet leve med dette en stund var at det kognitive og verbale ble satt så høyt i samfunnet generelt. Men i dag spør folk etter et mer helhetlig språk, og det er viktig at vi tetter hullene etter disse tapene.»

Areopagosprest Tore Laugerud i en samtale med kollega Liv Hegle Sjøflot om språkets rolle i møte med unge, søkende mennesker. Utdrag fra artikkelen «Tid til å erfare Guds nærvær» på nettsiden kirke18-30.no.

«Kirken er ikke et parkeringshus, men et veksthus. Opplevs ikke kirken slik, må forandring skje!»
Biskop Olav Skjevesland i artikkelen «Troen som livslang læring» fra nettsiden kirke18-30.no.

«Det er tydeligere og tydeligere at unge mennesker ønsker kontakt med mennesker som har levd lengre. Vi trenger åndelige mødre og fedre! Og dette handler ofte vel så mye om å ville være tilstede sammen med noen, som å sitte på en hel masse kunnskap. (...) Enten du har lyst til å reflektere over din egen tro, eller hvordan vi kan hjelpe unge mennesker til å vokse opp og ikke bort, så er dette en god bok å lese. Den reiser viktige spørsmål, og gir deg ingen formler, men hjelp til å lete etter noen svar selv.»

Egil Elling Ellingsen om boka «Jesus gikk videre – og menigheten står igjen» av Carl-Henric Jaktlund. Utdrag fra artikkelen «Vokser troen opp, eller bort?» fra nettsiden ungdomsarbeid.no.

*«Livet mitt er stort,
kirkerommet lite.»*

REFLEKSJON

Av Janne Dale Hauger

Changemakermetoden

Menneskeverd, nestekjærleik, rettferd og miljø er sentrale verdiar for unge vaksne og for kyrkja. Likevel ser det ikkje ut til at unge vaksne oppfattar kyrkja som ein relevant og sentral aktør med tanke på desse samfunnsprospersma. Kva skal til for å snu dette?

Undersøkinga «Ung i kyrkja 2010» avdekkjer at det er til dels store skilnader mellom kva unge vaksne er oppekne av, og kva dei opplever at kyrkja har fokus på. Menneskeverd, nestekjærleik, rettferd og miljø er sentrale verdiar for unge vaksne, men trass i store kyrkjelege satsingar og reformer på desse felte reknar dei ikkje desse temaa som like sentrale i kyrkja. For eksempel oppgir berre to prosent av unge vaksne at miljø- og klimaansvar er noko kyrkja legg stor vekt på, ikkje eingong etter eit tiår med store sentral-kyrkjelege satsingar på skaparverk og berekraft. Dette er urovekkjande statistikk for dei av oss som ønskjer og trur på ei kyrkje som er ein spydspiss i kampen for rettferd.

Samtidig er det interessant at heile 65 prosent av unge vaksne i undersøkinga oppgir at kyrkja legg svært stor vekt på kristen tru. Det er med andre ord tilsynelatande lite samband mellom verdiar som nestekjærleik, rettferd og miljø og kristen tru blant unge vaksne. Er det slik at

unge vaksne ikkje oppfattar det diakonale kallet til kyrkja som ein del av kristen tru og praksis? Det er ikkje mangel på gode intensjonar, definisjonar, planverk eller vedtak som handlar om det diakonale ansvaret kyrkja har for setje evangeliet om til handling gjennom nestekjærleik, inkluderande fellesskap, vern om skaparverket og kamp for rettferd («Plan for diakoni i Den norske kirke», 2007). Kva er det så som manglar? Korleis kan ein i større grad synleggjere det diakonale engasjementet til kyrkja for unge vaksne? Kva skal til for at unge vaksne skal føle at kyrkja er relevant når det gjeld spørsmål som handlar om global rettferd og fordeling? Eg har ingen magiske formular eller ein titrinnsplan til garantert suksess på dette feltet, men ved å dele erfaringar frå mitt eige arbeid i Changemaker og mine egne opplevingar som ung vaksen og kristen håper eg å kunne bidra med nokre betraktningar som kan medverke til å gi svar desse spørsmåla.

CHANGEMAKER-METODEN

Eg ønskjer å peike på to nøkkelord frå arbeidsmetoden til Changemaker som eg meiner bør vere sentrale for kyrkja i tilnærminga til unge vaksne, nemleg *fellesskap* og *handling*.

Changemaker, ungdomsrørsla til Kirkens Nødhjelp, arbeider for å fjerne dei grunnleggjande årsakene til fattigdom og urettferd i verda. Dette gjer vi mellom anna gjennom kreative kampanjar og underskriftsaksjonar, lobbyarbeid, seminar, konsertar og andre kreative og fellesskapsbyggjande tiltak. I tillegg arrangerer vi landsdekkjande seminar og leirar for målgruppa vår, ungdom og unge vaksne mellom 13 og 30 år frå heile landet. For mange changemakerar er det kanskje ønsket om å medverke til ei meir rettferdig verd som gjer at dei engasjerer seg i utgangspunktet, medan det er fellesskapet og nettverket som gjer at dei blir verande i organisasjonen.

Vi bruker òg store ressursar på å halde foredrag for mellom anna konfirmantar, folkehøgskoleelevar og andre skolegrupper, og i desse foredraga legg vi stor vekt på handlingsalternativ. Heller enn å måle eit dystert bilete av elendet i verda og spele på skyldkjensle og stakkarsleggjering ønskjer vi å gjere det mogleg for unge menneske å kjenne urettferda på kroppen gjennom ulike aktivitetar og deretter oppmode dei om å gjere noko med urettferda ved å presentere konkrete handlingsalternativ, som for eksempel å skrive under på ein av kampanjane våre.

HANDLINGSFELLESSKAP FOR UNGE VAKSNE

Handling og fellesskap er med andre ord to sentrale omgrep som spelar ei viktig rolle i det arbeidet Changemaker gjer, og som eg meiner kyrkja bør leggje vekt på i møte med unge vaksne. Kyrkja bør skape meir rom for handlingsfellesskap – fellesskap der unge vaksne kan utforske og utfordre fattigdom og maktstrukturar og ikkje minst gjere noko med det – saman.

Som ung vaksen og kristen har eg sjølv opplevd behovet for handlingsfellesskap. Eg voks opp i ei statskyrkje som, sett på spissen, forkynte eit evangelium à la Kardemomme by: «Man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill, og for øvrig kan man gjøre som man vil.» Dette fungerte fint for barnetrua, men da eg som student tok til å reise og stille kritiske spørsmål, vart trua sett på prøve. Kva hadde trua å seie for dei kaste-lause eg møtte i New Dehli, for gatebarna i Kairo eller for fattige bønder i Guatemala? Eg trong eit rom for å stille spørsmål, for å forstå og ikkje minst gjere noko med den enorme urettferda. Kvar var kyrkja da?

«Kyrkja bør skape meir rom for handlingsfellesskap – fellesskap der unge vaksne kan utforske og utfordre fattigdom og maktstrukturar og ikkje minst gjere noko med det – saman.»

I møte med andre unge vaksne kjenner eg på lengselen etter å høyre til ei rørsle, etter å ta eit standpunkt og våge å stå opp mot urett, også når det krev noko av oss. Teologen Dietrich Bonhoeffer skal ha sagt at Jesus kom for å «comfort the troubled and trouble the comfortable». Som unge vaksne i Noreg er vi blant dei privilegerte som treng – og ønskjer – å røske opp i det komfortable tilværet vårt. Vi er forma av ei globalisert verd der ekstrem fattigdom, urettferdige maktstrukturar og klimaendringar synleggjer behovet for å bruke dei privilegia vi har, til å skape positiv endring. Vi treng ei kyrkje som ikkje står på sidelinja medan klimakriser

herjar, og gapet mellom fattig og rik blir større. Vi ønskjer å bli invitert inn i handlingsfellesskap der vi kan prøve å forstå og gjere noko med den massive urettferda. På denne

måten vil kyrkja dessutan kunne mobilisere unge vaksne til å medverke i kampen for rettferd og samtidig synleggjere seg overfor unge vaksne som ein relevant og tydeleg aktør når det gjeld urettferdsspørsmål.

«Vi treng ei kyrkje som ikkje står på sidelinja medan klimakriser herjar, og gapet mellom fattig og rik blir større.»

KLART KYRKJA KAN ENDRE VERDA!

Changemaker er ein relativt liten organisasjon – og likevel har vi oppnådd mykje. Det er derfor nærliggjande å tru at kyrkja, som den største grasrotørsla i verda, har eit enormt potensial til å mobilisere og engasjere unge vaksne til å delta i den kampen kyrkja fører for rettferd. «Klart vi kan endre endra!» er slagordet til Changemaker. Dersom kyrkja har evne til å mobilisere unge vaksne og invitere dei inn i handlingsfellesskap, er eg ikkje i tvil: Klart kyrkja kan endra verda!

Janne Dale Hauger jobbar i Changemaker og har tidlegare vore representant i Hamar bispedømmeråd og Mellomkyrkjeleg råd.

REFLEKSJON

Av Ida Marie Haugen Gilbert

Et fullstendig menighetsløst liv

Døren kan være høy, og porten så vid den bare vil. Jeg bommer uansett.

«Hun vandrer i mørket, hun må føres mot lyset,» sier bekymrede ansikter bak vevde veggtepper. De skuler bak broderte puter og nystekte vafler, drikker rødbrus fra stripe strå under det hjemmesnekrede taket på det lune menighetshuset. Jeg får en velmenende andaktsbok til konfirmasjonen. For jeg må ha et kart som hjelper meg til å vite hvor jeg vil, sies det. Man må lede hverandre, sies det også. Følge lyset inn på den rette sti, la flokken vise vei der hvor lyset lyser for dem. *Man må nemlig unngå å falle fra*, hvisker tante Margot meg i øret en søndag over krumkakene.

Men jeg vet knakende godt hvor jeg vil. Jeg bare liker omveier. Jeg drar jorden rundt med tog for å komme til Finnmark. Jeg svir av kjøkkenet et par ganger, heller enn å følge matoppskrifter. Jeg følger ikke med når noen forklarer veien. Så flakker jeg rundt i panikk inntil jeg likevel finner fram. Omtrent åtte dager senere enn de som valgte guidet tur. Jeg lærer veien ved å gå meg vill. Jeg fordrar ikke bruksanvisninger! Hvorfor ta snarveier når jeg kan legge ut på frustrasjonsrike omveier? Krydret med lysglimt i mørket. Drevet av tilfredsstillelsen av å ikke riktig å vite.

LØVEN ASLAN

Da jeg var liten gråt jeg meg ut av søndagskolen fordi jeg verken ville strikke eller sitte pent, slik som de andre småfrøknene. Jeg trosset de fromme fruene som ulte om synd når jeg heller ville klatre i trær enn å brodere. Det hjalp heller lite å høre at jeg ledet et opptog av søndagskledde døtre ut i fristelse, ved å forsake barnemøtet til fordel for plommeslang i prestegården. Barnemøtene besto for det meste av tanter med firkantede briller, som klistret filtstykker av Jesus og disiplene på tøytavler. Scenariet skulle illustrere at Jesus hadde for vane å gå på vannet og å være glad i barn. Jeg skjønte aldri hvorfor, men fikk ikke spørre. Fikk til svar at man ikke alltid skal forstå. Og det er greit det. Men jeg fikk ikke engang vite *hvorfor*.

Det tok noen år før jeg for alvor forsto hvorfor Jesus gikk på vannet og hang på korset. Og det var ikke gjennom barnemøter, barneandaktsbøker, kristne barneromaner eller annet utgitt på Lunde forlag. Det var snarere C. S. Lewis' Drømmen om Narnia som tegnet bildet av en helhetlig Kristus. Fortellingen var nok i seg selv.

Løven Aslan var tøffere enn indremisjons-jesusen, hadde ryggrad. Man skjønnte at han her, løven, han kunne vinne over hekse. Aslan hadde dimensjoner. Menighets-jesusen var lammet som breket med i barnekoret.

KULA I JESUS

Spikeren i kista for mitt menighetsliv ble for alvor slått inn den dagen jeg trosset de mange forbønner om at jeg en dag, tross alt, måtte bli en ærbødig bedehuskvinne med kniplinger og bølgepermanent. Det skjedde da jeg kom i skade for å velge luftgeværskyting, framfor mer akseptable forming,

på lista over aktiviteter mellom andaktene på ungdomsmøtene. Det var likevel ikke valget som var det verste da jeg trykket på avtrekkeren. Men sent, kanskje aldri, skal man glemme menighetskvinnenes hyl under permanenten, lyden av et hundretalls kranssekaker som gikk i gulvet, den kvelden jeg bommet på blinken. Geværkula rikosjetterte fra stativet og traff Jesusbildet som hang på veggen like bak. Jeg la på sprang. Og jeg løper fremdeles.

Jeg løper rett og slett for å overleve med troen i behold.

Før filtfigur-jesusen stempler inn i minnet med tatoveringsblekk.

BURHØNE

For det var da ikke Jesus jeg ville til livs med vådeskuddet! Jeg er ikke Antikrist. Selv om kranssekakeraseriet kunne flyttet fjell og fanden til landet. Det var de uskrevne sosiale reglene som

dominerte andakts- og bønnespillet. De som dikterte hvordan man skulle synge og te seg. Som målte troen i antall kranssekaker donert til den årlige julebasaren. Guds tjenere i menigheten klarte ikke å overbevise meg om annet enn at de var gruppereglens apostler. Og jeg nektet å godta, aller minst å forstå, hvordan det kunne være så viktig; å passe sin status som burhøne på midterste rad i kirkekoret, heller enn å spørre hvorfor Jesus egentlig elsket alle barna. *Hvorfor og hvordan* han styrte båten som var så liten, når havet var så stort. Jeg fikk til svar at jeg måtte passe min plass i rekken. Ikke spørre, forstå, bare godta. Dannes til den rette gruppementaliteten.

HIGHWAY TO HEAVEN

Jeg stikker nesa inn i nye menigheter. I håp om samhold et annet sted. Hvor budskapet ikke drukner i konvensjoner for menighetsskikk og bruk.

Kransekakebarometeret erstattes med tiden og med flukten fra bygd til by. Men det forsvinner ikke. Tvert i mot. Det antar nye, tidsriktige former. Kranssekaker byttes ut med moderne rekvisitter. For man skal ikke tvile på at Jesus Kristus følger med i tiden. Å nei: Han tar opp kommunikasjonen på de unges eget språk under ungdomsmøtene. Og det er ikke måte på tilpasning: Jesusrap og tøffe luer erstatter sang-evangelister og vannkjemmede predikantfrisyrer. Filtfigur-jesusen får neonfarger og blir riktig så sprell levende for barna på barnemøtene. Freidigere enn Børudgjengens inntog i sambandskretser, anno 1988. Jeg venter skremt på lanseringen av dataspill ved navn «Highway to Heaven», som konverterer fjortiser som voksne fra *World of Warcraft*.

En mengde Døperen Johannes-kopier, pauluser og jesuser danner tidenes trengsel i butikkene. Førstemann til mølla. Massiv nyhetsdekning.

Jesus oversettes til fresk pedagogikk. Der han tidligere holdt salig kjeft, brøler han nå på oppmerksomhet på endimensjonalt vis. Berøves for alle nyanser; ingen skygger, bare lys, umulig å få øye på. Ordet flyter i et hav av retorikk. Billig-salget har begynt. Bibelen serveres i stadig mer lettsolgt innpakning. Nå kommer den attpåtil som tegneserie. Kjekk ungdom jubler og stormer til butikken. Neste ukes søppel. Tyngdekraften oppheves litt etter litt. Jeg finner ikke feste! Så jeg flakker med blikket. Og ramler ut.

BEDRE Å BARE BE

Av og til må jeg sette meg ned, for å finne ut hvor jeg står. Og ja, jeg er bitter. Jeg er imot alt! Det er mulig jeg har surnet med årenes trekk utenfor isolerte menighetsvegger. Men jeg blir lei av å stå på utsiden, bivåne sangen og gleden på innsiden. Uten å knekke koden for innpass. Jeg finner bare veien som leder gjennom – og ut. For i menigheter gjør jeg alt galt. Gjentar mønsteret: Kjører mot strømmen, skifter fil på ureglementert vis, bryter alle kristenpolitisk korrekte regler. Jeg vrir meg i vrede omtrent det dobbelte av tiden jeg rekker å be. Da er det bedre å *bare* be. Alene.

Men jeg lengter *alltid* litt inn. Til bistand i troen. Støtte i tvilen, som alltid kommer. Kollektiv sikring under frykten for egen tros utilstrekkelighet. Ambivalensen i både å ville og ikke ville jager meg svett. I et rotløst håp om en form for

feste. Som jeg frykter å støtte meg til. Risikere å trå feil; på nytt trekkes inn i et andaktsmaskineri, forsvinne inn i en lovsyngende stillstand. Feste foten på opptråkkede stier. Balansere på den riktige siden av *oss* og *de andre*. Sette sjøbein på en plattform av kranssekakebakende tidsfordriv, i en ventende væren mot perleporten. Ta meg sammen for å holde balansen. La all undring gå til grunne, for å ordne meg pent inn i rekkene og synge samstemt i kor.

For at ingen skal tro at jeg går her og tviler!

Nei, sett meg heller i bur og la Aage Samu-elsens dur kvede meg inn i uendeligheten!

Det kimer i det minste av en *anelse* oppriktighet.

FOTFORMSKO

Nå og da ser jeg glimt av overlevelsesmuligheter i et åndelig fellesskap. Jeg kommer nesten innenfor. Gløtter litt i døra, før jeg stopper opp og nøler. Og da er det fort sånn at det er for sent. Igjen. Så venter den samme ringdansen. Jeg finner nye omveier mot målstreken. Kanskje joiner jeg en eller annen nyåndelig kult og flytter til fjells med en flokk lamaer!

Men jeg tror at Gud følger med. Til tross for at jeg en gang sendte en kule i en fritt-etter-fantasi-avbildning av hans sønn. Hvis ikke hadde jeg for lengst gitt opp. Jeg synes dog, fremdeles, at løven Aslan gjorde seg bedre som Jesus enn en blek, arisk mann med feminine trekk, fotformsko og flagrende gevanter. Løven kunne brøle så isen

«Guds tjenere i menigheten klarte ikke å overbevise meg om annet enn at de var gruppereglens apostler.»

«Løven Aslan var tøffere enn indremisjons-jesusen.»

smeltet. Jesusen på veggen sier ikke et ord. Han bare godtar og lar andre tale for seg. Men den Guds sønn som henger med i u-svingene, inn og ut av menighetene, er så visst ikke den bleke menighetsfiguren. Han er den man trenger i et samfunn hvor så mange følger bevisstløst i flokk. Ordner seg inn i rekkene, følger den som drar. Oppfører seg «som folk». For jesusen fra nytestamentet oppførte seg så visst ikke «som folk» der han gikk amok på tempelplassen; kastet salgsvarer veggimellom, truet ro og orden. Til

grånende hår for både skriftlærde og myndigheter. For ikke å snakke om den høyst ureglementerte fødselen.

«Men jeg lengter alltid litt inn. Til bistand i troen. Støtte i tvilen, som alltid kommer.»

STYRER BÅTEN

Det skal ryggrad til for å bryte så til de grader med spillereglene som Jesus. Og med en ryggrad Jesus som forbilde, kan jeg søke mot stadig å bli en bedre utgave av meg selv. Heller enn å stole pent på at de andre styrer, mens jeg selv sover trygt i baksetet. Jeg har hørt det er sunget at *når han styrer båten, så går det så bra*. Kanskje det er her jeg ramler ut? Ikke ved ikke å stole på at Jesus styrer båten. Snarere ved manglende tro på at andre *lar Ham* styre båten. De blander seg inn: Hjelper Jesus litt med å holde båten på rett kjøll – sikre seglene med ekstra tau – i den tro at Han ligger lammet under dekk mens stormen rir. Les: Bake kransekaker og kle Ham i neonfarger – for å holde motet oppe.

Kanskje *trenger* massenes Jesus-bilde et skudd i fra et malplassert luftgevær?

HERRENS URANSAKLIGE VEIER

Menighetsliv eller ikke menighetsliv – er det egentlig spørsmålet? Jeg har da aldri sluttet å tro. På Bibelens ord; at Jesus er Guds sønn, født av Jomfru Maria, at han ble korsfestet, døde, gravlagt, gjenoppsto. Jeg bygger troen på Bibelen. Ikke på sosiale fellesskap, som så lett smuldrer under trykket av min rastløshet. På steingrunn, ikke på sand, om du vil.

Men (om jeg nå skal gjøre det litt godt igjen overfor menighetene), kan det likevel være som så? At barnemøtenes banale filtutgaver av Jesus og disiplene i det minste ga meg grunn til å undre, å spørre? Selv om jeg ikke fikk noe svar – ga det meg grunnlag for selv å *søke*? Oppdage svaret der det ellers ville glippe. Det står skrevet noe sånt som at «let så skal du finne». Men det er vanskelig å lete uten å vite hvor man begynner, og *håpløst* hvis man ikke engang vet hva man leter etter. Kanskje trenger man et hint av lys i riktig retning? Så fremt man ikke blendes, kjører i veggen og aldri kommer seg bak rattet igjen. Herrens veier er kanskje uransakelige. Men Han henger med i *troen* og viser omvei. Selv om jeg ikke følger stimer på stier med fender rundt.

Artikkelen sto på trykk i STREK 5/2010.

Ida Marie Haugen Gilbert er informasjonsansvarlig i Studentforbundet, redaktør i AKT og har en mastergrad i filosofi.

REFLEKSJON

Av Maria Roysdatter Steinsvik

Ailas tre

Anna-Maija holder datteren Aila mens hun venter på at salmesangen skal tone ut. Barnets bestemor synger en av de gamle, langsomme salmene. Fredrik, Ailas far, overtar jenta. Holder henne varsomt, mens morfar øser vann over barnets hode. «Aila, jeg døper deg i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn». De synger en av dåpssalmene i salmeboka, før barnets morfar gir skåla med dåpsvann til Fredrik. Han vet at i hagen helles vannet ut ved et tre. Dette treet er Ailas.

Et par unge foreldre ønsket at deres barn skulle oppdras i de gamle tradisjonene. De er ikke gamle, foreldrene, og det er deres første barn. De er bevisste, unge mennesker, som vil ha med seg sine gamle tradisjoner inn i en moderne kirke. De vil så gjerne at deres barn skal oppleve det som er deres egen opplevelse av tro. De ønsker at Aila skal få vite at det er morfar som har døpt henne, og at treet i hagen er et hellig sted for dem.

Et samfunn bygd på inkludering forutsetter at alle i utgangspunktet er inne i fellesskapet, og deltar der på likeverdige om enn ulike premisser, står det både i *Strategiplan for samisk kirkeliv* og i *Plan for samisk trosopplæring*. Dette gjelder selvfølgelig også for arbeidet med samisk ungdom i 18-30-årsfasen.

HVA ER DIN TRADISJON?

For å kunne delta på likeverdige premisser i kirkelivet sett ut fra et samisk perspektiv, må to viktige

momenter være til stede. For det første må den som møter den unge samiske troende ha kunnskap nok om hva samisk kristentradisjon kan være, og for det andre kjenne planverket slik at det kan ha relevans for det tilbudet man gir. Det første momentet innebærer at man som utgangspunkt har med seg en gjensidig respekt og forståelse for at enkeltmenneskets utøvelse av kristen tro ikke er lik over hele landet, men er påvirket av området man kommer fra, og familien man er vokst opp i. Å ha som grunntanke at de samiske unge er like ulike som andre, gir grunnlag for å stille spørsmålet: Men hva er din tradisjon? Hvordan lever du med din tro? Det andre momentet bygger på at det finnes planverk for å ivareta det samiske perspektivet i kirken. Disse gir rammer og ressurser også for ungdomsfeltet – enten direkte eller indirekte. Planverket må dog leses og brukes, og ikke blir stående som enda et fyll i et arkiv.

MINNER OG SKIKKER

Som kirke må vi også tørre å stille spørsmål. Vi må tørre å møte ungdommene der de er, og gå med dem inn i den kanskje mest varierte fasen av et liv. Unge i 18-30-årene er på så ulike steder i livet denne fasen, at det er en stor og mangslungen oppgave å gi gode tilbud til alle. Å tilrettelegge for at den nylig utflytta 18-åringen skal oppleve en relevant og livsnær kirke, og å samtidig gi tobarnsfaren på 30 år et rom for å leve med sin tro kan være utfordrende for en lokalmenighet, som jo gjerne vil ha begge to med. Ikke bare må vi være en kirke der folk er, men også tørre å spørre: Er vi en kirke folk søker til? De samiske ungdommene flytter på lik linje med andre rundt i hele landet for å studere, og med i bagasjen har de sin tro og trostradisjon. De unge foreldrene har minner og skikker fra sin egen barndom med seg – samtidig som de er tenkende, moderne foreldre, uavhengig av hvor de bor.

NATUREN

For mange unge samer har naturen en særstilling i troslivet. De er åpne om sin åndelighet når de er i naturen; opplevelsen av at man ikke er alene selv om man står ensom innerst på ei vidde, eller ytterst på en holme i havet. I alt omkring er Gud, Skaperen, Livgiveren. Alltid med den unge, med den eldre, med barnet. Tilstede i liv, og i død. Å få aksept for at tro har flere, og like viktige uttrykk, er å åpne opp for en inkluderende kirke. Mange unge som har vokst opp i samisk tro og tradisjon, forteller at opplevelsen av å få dele nattverdsmåltidet i en gamme eller en lavvo gir en enorm åndelig vekst. De to kjente elementene – rommet og troen – møtes, og gis verdi. Med det i tanke

må man som kirke også tørre å spørre seg selv: Kan vi finne andre, likeverdige arenaer? Kan vi åpne opp for at de unge får bruke sin bakgrunn til å bygge opp en kirke av i dag – som bærer med seg eldgamle tradisjoner og nye tanker? Det er ikke sikkert at en søndag formiddag er beste møtested, ei heller er det sikkert at kirkebygget er det mest naturlige sted å søke for de unge. Uten å være åpen for dialog, vil kirken ikke nå fram, men oppleves som en lukket arena for dem som møter den.

INDERLIG SALMESANG

Hvor skal man ta tak for å skape denne arenaen for læring, vekst og tro? Noen unge opplever at kirken ikke lenger har en plass til deres salmetradisjon – de ønsker at den langsomme, inderlige salmesangen skal høres i kirken. Andre vil holde på de gamle skikkene med hjemmedåp og stadfestelse i kirken, og vil gjerne ha den mengden faddere de er vant til. Andre unge vil ha en kirke der salmesangen er ny, og der joiken har en naturlig plass. Å oppleve at denne delen av troslivet ikke er en del av lokalkirken, fordi den allmenne oppfatningen er at dette er utdatert eller fremmed, gjør at troen på den lokale kirken som åpen og relevant rokkes ved.

For kirken er utfordringen å møte tradisjonene med åpent sinn, selv om det for mange kan oppleves som komplisert. For mange menigheter er dans i kirken utenkelig, for andre er en gudstjeneste uten synlige barn og unge en fattig gudstjeneste. For noen er å bringe joiken inn i kristen-

«For mange unge samer har naturen en særstilling i troslivet.»

livet en årelang kamp, noe som for andre oppleves som et overtramp . Å gå inn i dialog kan gi rom for vekst, både for den lokalt ansatte og for den unge samiske som ønsker å leve med sin trosbakgrunn i en moderne kirke. Det kan også være en vanskelig prosess, fordi holdninger, kunnskaper og tidligere erfaringer alltid henger ved. Det er ikke dermed sagt at enhver prest, diakon eller kateket skal kunne alt om en samisk kultur, men være åpen for innspill, og ha nok forståelse for det samiske tros livet til at det kan bli en gjensidig god dialog.

LIKEVERDIGE I SIN ULIKHET

Arbeidet med samisk kirkeliv og unge mennesker er en utfordring og en rikdom. Rikdommen ligger i opplevelsen av å få tre inn i en kultur så rik på følelser, og et tros liv som er levende og sterkt og som har en religiøs egenart. Utfordringen ligger i å arbeide målrettet og tydelig, samtidig som den samiske kulturen innad er mangfoldig, stolt

og full av sår. Det ligger i kortene at den holdningen man som kirke møter den samiske kulturen med, vil gjenspeile

«Den samiske kulturen er mangfoldig, stolt og full av sår.»

seg både i om ungdommene opplever kirken som livsnær og relevant, og om de faktisk søker til den aktuelle kirken.

Å høre til i en kirke, handler også om at ens egenart og kultur er med som en selvfølgelighet. Å møtes med åpenhet når man tar med seg sin måte å leve ut tro på, gir gjenkjenning. Når et ungt menneske opplever at kirken er der de selv er, både fysisk og åndelig, så er terskelen for å gjøre kirken til sin egen lavere, enn om man

møter en kirke der man blir fremmed. Når den unge er innenfor kirkens omkrets, så er også veien åpen for et spennende møte mellom kirken og enkeltindividet. Utfordring, tjeneste og utvikling skjer når det er et møte mellom to parter som er likeverdige i sin ulikhet.

Anna-Maija er i hjemkommunen for å feire dåp. Hun bor ikke her lengre, men tradisjonen skal holdes i bevd. Lille Aila skal til kirke i dag, og hun er pyntet i kofte. På kirkebakken møtes barnets foreldre og fadderne, de går inn i kirken og sitter sammen. Lille Aila skal stadfestes, for det er hennes morfar som har døpt henne. Hun ble hjemmedøpt da hun var en uke gammel, men selve dåpsfesten er i dag, etter gudstjenesten. I dag skal hun løftes opp for menigheten og de skal si: «Dette er Aila, vår søster og Guds barn». Om noen år vil Ailas morfar lære henne om treet som er barnas. Treet i bagen der alt dåpsvann helles ut.

Maria Roysdatter Steinsvik er ungdomsrådgiver i Samisk kirkeråd.

REPORTASJE

Av Christian Nicolai Bjørke

Forkynner om nødvendig med ord

Landås menighet skulle bli grønn menighet, men endte opp med å berøre hele lokalmiljøet. Slik gjorde de det.

For noen år siden installerte Landås menighet i Bergen sparepærer og lærte seg å sortere søppel for å bli en mer miljøvennlig menighet. Men de fant fort ut at dette ikke var nok.

– Vi skjønnte at det var noe som manglet i den store klimakampen. Noe som befant seg mellom enkeltmenneskets samvittighet og de store politiske beslutningene, sier Lars Ove Kvalbein. Han er én av tre ildsjeler som startet Bærekraftige liv på Landås. Det er et nettverk i lokalsamfunnet der de inspirerer og hjelper hverandre til å leve et liv som dekker dagens behov uten å bruke opp ressursene som kommende generasjoner skal leve av.

På Landås handler det kort sagt om bolig, biff, bil – og forbruk.

– *Vil du kalle dette å være kirke?*

– Ja, det vil jeg absolutt. Det er å svare på det store kallet. Som Frans av Assisi sa: «*Vi er kalt til å forkynne, om nødvendig med ord*». Jeg kan ikke tenke meg noe sterkere forkynnelse i vår tid enn

å leve ut et bærekraftig liv lokalt. Og hvem andre enn kirken har et nettverk som finnes i alle lokalsamfunn i hele landet?

INGEN FORKYNNELSE

Kvalbein understreker at de startet med en bred og åpen invitasjon. Selv om det hele startet i kirken, har det ikke vært forkynnelse på noen av arrangementene.

En av de første aktivitetene de hadde, var et matkurs. 30 personer kom for å lære om kortreist mat av en kokk som var hentet inn. Det hele munnet ut i et festmåltid senere på kvelden med over 80 deltakere.

Det fleste aktivitetene handler om å leve et liv med mindre forbruk. Tidligere i høst hadde de kurs for partering og bruk av alle delene av et lam. Men det handler også om å gjøre ting i fellesskap for å oppmuntre hverandre til å leve et bærekraftig liv. Det arrangeres kameratkjøring til jobben, og jevnlig er det reparasjons-

kvelder der man kan ta med seg noe man må ordne eller sy. På vårparten var det sykkel-dugnad der folk møtte opp for å vaske syklene og få tips til hvordan man kunne reparere en ødelagt wire eller et flatt dekk. Nylig samlet flere seg i skogen bak boligområdet for å hugge ved til vinteren.

– Det er sånne ting som er kjedelig å gjøre alene, men morsomt når man er flere, sier Kvalbein. «Kortreist» er et velbrukt ord på Landås. Det har til og med gått så langt at da de hadde Earth Hour-konsert i kirken i fjor, med akustisk musikk og levende lys, hentet de inn Karoline Krüger til å synge, siden hun bor like i nærheten.

IKKE TO STREKER UNDER SVARET

Det er vanskelig å anslå hvor mange som er engasjerte i Bærekraftige liv på Landås. Det er rundt 200 medlemmer i e-postnettverket, mens Facebook-gruppen teller 360 personer. 1100 mennesker deltok på en stor fest som ble arrangert i nabolaget i fjor. Det betyr at hver femte Landås-beboer var innom.

– *Er dette en annen type fellesskap enn de tradisjonelle menighetene, idrettsklubbene og korpsene?*

– Vi prøver å gripe den nye frivilligheten. Folk er på vei bort fra styrever og komiteer og lag, men vil gjerne være med på ad hoc-tilstelninger som angår dem og nærmiljøet. Det er et potensial der som vi prøver å treffe.

Som i resten av det kirkelige landskapet, er aldersgruppen 18-30 år en utfordring. Kvalbein tror det skyldes at mange i denne aldersgruppen er i

en studiesituasjon, og ikke har lokaltilknytning der de bor.

– Mange studenter forholder seg bare til studie-stedet og byen. Der har vi en utfordring, sier han.

Likevel tror han at denne typen fellesskap er en god måte å være kirke for denne aldersgruppen. – Jeg tør ikke å si at dette er veien å gå med to streker under svaret, men jeg tror det kan være en god inngang. Det er et bra tidspunkt i livet å bli med i et sånt fellesskap, for mange lever nøysomt. Når man etablerer seg, forsvinner lett en del av disse gode vanene, sier han.

BLOGGER OM LIVET

Kvalbein tror at de unge voksne som oppdager Bærekraftige liv på Landås vil synes det er bra.

– Jeg tror det kan være inspirerende for mennesker i den aldersgruppa å se at også etablerte familiefolk kan leve bærekraftig, sier han.

I fjor oppdaget Kvalbein at det finnes en internasjonal organisasjon ved navn Transition Network som samler områder fra hele verden som tenker i de samme banene som gjengen på Landås. Han håper at denne typen lokale initiativ skal spre seg til andre steder i Norge også. De engasjerte menneskene på Landås vil i alle fall gjøre sitt for at det ska skje.

– Det mangler ikke på visjoner. Det er en veldig fornybar ressurs hos oss, sier Kvalbein.

Artikkelen er hentet fra nettsiden kirke18-30.no.

TIPSBOKS

- Arranger noe på valentinsdagen eller annen merkedag. Se beskrivelse på www.kirke18-30.no/Sammen 18:30.
- Inviter til byttedag.
- Utfordre unge voksne til å lage ulike kulturelle arrangement.
- Hold en auksjon til inntekt for et misjonsprosjekt.
- Inviter til åpent middagsbord. Lag maten sammen.
- Åpne kirkerommet for hverdagsmesse i advents- og fastetida.
- Gå på tur – i skogen eller byen.

NOE Å SNAKKE OM:

- /// Hva vil vi med våre fellesskap?
- /// Hvordan kan vi bidra til at bredden av aldersgruppa 18-30 blir sett og opplever seg inkludert i et fellesskap som har rom for hele mennesket?
- /// Har vi fellesskap og møteplasser som legger til rette for ulike utrykksformer?
- /// Hvordan kan kirken være en arena for å skape lokalt og globalt engsjement hos aldersgruppa?
- /// Hvordan kan dette bidra til frivillighet?

UTDRAG FRA NETTARTIKLER

«Når jeg leser Apostelgjerningene, blir jeg veldig fascinert over hvordan de første kristne levde sammen. Jeg synes det er et utrolig godt utgangspunkt for en måte å leve på. Andre mennesker ser at dette er godt, og da tenker man kanskje at det er et sted man ønsker å være selv. Til eksempel og etterfølgelse, kan man si. Vi har gjort om apostlenes livsstil til en noe tilpasset 2012-versjon. **Torbjørn Ims Østby, leder i Oslo-menigheten F2, snakker om hvordan de veksler på å møtes i kirken og i hverandres hjem. Utdrag fra artikkelen «Apostler anno 2012» fra kirke18-30.no.**

«Vi hadde brukt lederkurset MILK en god stund, som er beregnet på ungdommer som er konfirmert. For å beholde dem som var eldre enn 18 år, utvidet vi vareutvalget til Skummetmelk, Lettmelk, Helmelk og Surlmelk. Opplegget er inspirert av bibelverset fra Hebreerne om de som «trenger melk, ikke fast føde». Tanken er at melken blir fastere og fastere jo eldre man blir. Når man passerer 18 år, hører man inn under «Helmelk». De har egne samlinger hjemme hos meg annen-hver torsdag.»

Undervisningsprest Espen Hægeland forteller om hvordan Fjellhamar menighet i Lørenskog holder på unge voksne. Utdrag fra artikkelen «Unge voksne trenger H-melk» fra nettsiden kirke18-30.no.

«Jeg satt og tenkte hva jeg skulle gjøre på Valentines Day. Jeg ville i hvert fall ikke ha en rosa, klissete feiring. Mye av feiringen på denne dagen er for to personer. Vi ville vise hverdagskjærlighet, vennlighet i hverdagen. Oslo er ikke en veldig varm by, men det koster veldig lite å gi et smil til andre.» **Ina Kittilsen, leder for miljøteamet på Menighetsfakultetet, om Valentines-feiringen i Majorstuen kirke. Utdrag fra artikkelen «Utvidet Valentines» fra nettsiden kirke18-30.no.**

«Jeg tror mange er i ferd med å gjenoppdage klassiske kristne praksiser, som for eksempel å leve enklere, kontemplativ bønn eller å faste. Jeg tror det har krutt i seg fordi det er så motkulturelt og svarer på en del lengsler som finnes i vårt stressa forbrukssamfunn. Mange i 18-30 generasjonen leter etter en måte å gjøre opprør på. Derfor tror jeg slike praksiser kan samle denne generasjonen.» **Stian Kilde Aarebrot i samtale med Tone Stangeland Kaufman om alternative former for fellesskap innen kirken. Utdrag fra artikkelen «Utfordrer til nye trospraksiser» fra nettsiden kirke18-30.no.**

Tilgjengelig

For å være tilgjengelig må man vite hvem målgruppen er og tilrettelegge deretter. Hvem er 18-30-åringene? I Den norske kirke er det store geografiske og samfunns-kulturelle forskjeller. Norge er et land med ulike landsdeler og forskjellige sokn. Derfor finnes det ikke noe enkelt svar på hvem denne gruppa er. Tilgjengelighet handler blant annet om å gjøre informasjon om lokalkirken tilgjengelig på stedet man bor for de som skulle søke dette. Det kan være medier som hjemmesider og sosiale medier, men også mer tradisjonelle kommunikasjonskanaler som lokalavis og oppslag på steder i nærmiljøet. En stand kan også være hensiktsmessig for å gjøre seg kjent og vise seg frem. Det er viktig at man er der folk møtes.

Ungdommens kirkemøte 2012

«Er kirken på Facebook?»

REFLEKSJON

Av Hallvard O. Mosdøl

«Ingen blir frelst av Marie-kjeks og pulverkaffe»

Hjemvendte prester fra Sjømannskirken har laget en smørbrødsliste som Den norske kirke kan lære av.

Hva det er som gjør at Sjømannskirken møter slik velvilje? Handler det primært om eksiltilværelse og brunostfaktor, at nordmenn blir myke om hjertet – og til dels fromme, bare de kommer langt nok hjemmefra? Finnes det trekk ved Sjømannskirkens modell som handler om noe mer, og som kan overføres til norske menigheter?

Disse spørsmålene var bakgrunnen for at jeg fikk studiepermisjon for å reise rundt og intervju tidligere sjømannsprester. Som kollega var jeg nysgjerrig på i hvilken grad erfaringene fra utlandet preget prestene i deres nåværende arbeid. Var det mulig å identifisere «suksesskriterier» som norske menigheter kunne la seg inspirere av?

Antallet er for lite til at jeg kan snakke om representativitet (studien bestod av kvalitative intervju med ti prester). Materialet kan likevel peke på interessante tendenser. Jeg vil med basis i studien

presentere en «smørbrødsliste» som Den norske kirke kan la seg inspirere av – hilsen hjemvendte sjømannsprester.

Men først: Denne typen lister har noe problematisk ved seg. Det er begrenset hva man ukritisk kan overføre fra en kontekst til en annen. Eksiltilværelsen er på mange måter en forutsetning for den nærhet mange kirkefremmede føler til organisasjonen. En rekke av de funksjonene Sjømannskirken dekker i utlandet, er i norsk kontekst fordelt mellom ulike lag og aktører. I London hadde for eksempel kirken eget fotballag og norskundervisning. I en norsk sammenheng er dette aktiviteter som idrettslag og skole tar seg av. Når det er sagt, informantene framhever trekk ved Sjømannskirkens arbeidsmodell som jeg tror kan inspirere norske menigheter.

1. VIKTIGHETEN AV Å LYTTE

«Det var sjøfolka som lærte oss å være kirke», lyder refrenget blant de hjemvendte sjømannsprestene. «Det handler i om å bli kjent med lokalmiljøet, lære språk og koder – og forholde seg til dette», sier Kjartan. Han og de andre informantene understreker viktigheten av at kirken snakker med folk. Dette krever tålmodighet, ydmykhet og vilje til å lære. «Man kan ikke bare komme durende», sier Sigurd. Han mener det er en grunn til at Vårherre skapte mennesket med to ører og én munn.

Viktigheten av å kunne «tune» seg inn på konteksten er blant de impulser prestene synes å ha tatt med hjem til Norge. «Jeg er blitt atskillig mer opptatt av hva som fungerer de ulike steder», sier Sigurd. Etter mange år i Sjømannskirken har han blitt prest på den norske landsbygda. «Her i bygda er country veldig stort, og for en stund siden hadde vi gudstjeneste med Johnny Cash-musikk. Vanligvis kommer det 10-20 personer, men da kom det 300», forteller han. Sigurd mener at de gode erfaringene med å lytte er det viktigste han har tatt med seg fra tiden i Sjømannskirken.

2. GI KROPP TIL EVANGELIET

Informantene framhever det diakonale som karakteristisk for Sjømannskirkens arbeidsmodell. Under Andre verdenskrig startet Sjømannskirken banktjeneste for norske sjøfolk i utenriks-tjeneste. Organisasjonen satt på et nettverk av «filialer» gjennom sine kirker. «Det handler om å spørre som Mesteren selv; hva vil du jeg skal gjøre for deg?» sier Steinar.

De hjemvendte sjømannsprestene er opptatt av at praktiske handlinger ofte taler sterkere enn ord. Samtidig er de opptatt av at kirken både hjemme og ute utfordres til teologisk refleksjon om hva det dypest sett vil si å være kirke. Hva er det som skiller diakoni fra øvrig velferd? Oskar understreker betydningen av en klar kirkelig identitet. «Som sjømannsprest kunne man føle seg som verdens dyreste avisbud», sier han. «Men etter hvert begynte jeg å tenke sakramentalt om det. At når kirka kom med aviser, var jeg en representant for Kristi nærvær. Gud er giver, og Guds gaver kan også formidles gjennom samtale og vafler».

De hjemvendte sjømannsprestene mener kirken må være kreativ og samtidig nøktern i sin diakonale tilnærming. Sigurd mener det er viktig at norske menigheter satser på noen få, konkrete ting, som man har ressurser til å gjøre godt. Bor der mange småbarnsfamilier i nabolaget, kan man starte babysang. Eller finnes det en jernbanestasjon som samler trøtte morgenpendlere på vei til jobb, kan man stille opp med boller og kaffe på stasjonen og ønske god helg. «Det handler om å utvikle en kreativ holdning til hvordan kirken kan bidra i lokalmiljøet», sier han. Han understreker at kirkens oppgave er å gi kropp til evangeliet.

3. ÅPENHET FOR IMPULSER

UTENFRA

«Møtet med det som er annerledes er utfordrende. Man ser sin egen arv med nye øyne», sier Per. Han har bodd mange år i utlandet, og har blitt oppmerksom på i hvor stor grad det

lutherske og særnorske preger ham. Dette ble han først oppmerksom på i en fremmed setting. «Man går inn i bibeltekstene på en ny måte. Man leser dem i lys av konteksten man er en del av», sier Per. Han gir uttrykk for at utenlandsoppholdet har ført til at gudsbildet hans har blitt forandret. Årene i utlandet har også bidratt til at Per snakker om troen på en annen måte. Han kjenner seg mer hjemme i et teologisk språk som snakker om troen som en vandring, og han mener den kristne dypest sett er et vandringsmenneske.

«Det hellige og det menneskelige hører sammen, og dette var noe som slo meg på sjømannskirken: Det var tilsynelatende så kort vei mellom de to. Det var noe så godt og sterkt ved det, og jeg ble veldig opptatt av at gudstjenesten må være knyttet til livet. Vi hadde for eksempel alltid kirkekaffe etter gudstjenesten, og jeg oppdaget at man kan ikke bare spise kakestykket i full fart. Du må ha tid til å snakke. Det er like viktig som det åndelige», sier Per.

Tilbake som prest i Norge insisterer han på at menigheten har fast kirkekaffe, helst med hjemmebakt, og han har innført 17. maifrokost i kirkestua. Dette handler for Per om at tro og liv må knyttes sammen.

Han tror at manglende teologisk bevissthet om hva det vil si at Gud ble menneske, har ført til at mange kristne strever med å koble de forskjellige sfærene i livet. Troen blir noe som knyttes til søndag formiddag klokka elleve, eventuelt til

bryllup eller begravelser. Dette er resultat av teologisk utarming, mener Per.

4. GJESTFRIHET OG GJESTEVENNSKAP

«Raushet» er et stikkord som går igjen hos informantene. Kirken må være raus i møte med alle mennesker – uavhengig av tro. Det å bli oppfattet som smålig, er knapt god kristen ånd, for som Anders sier: «Ingen blir frelst av Marie-kjeks og pulverkaffe». Fokus på gjestfrihet og gjestevenskap preger Sjømannskirken, og informantene har tatt med en sterk kirkekaffekultur til Norge. Maten er viktig på flere plan, ikke minst som symbolbærer av hva den kristne tro handler om. «Det er noe eget å ønskes velkommen av vaffelduft i kirkedøra. Det er noe med å bli ønsket velkommen slik at man sanser det med hele kroppen», sier Jens.

Han understreker fellesskapets betydning, det konkrete gudsnærvær i sakramentene, og gleder seg over at antall gudstjenester med nattverd og antall nattverdsgjester i Sjømannskirken øker. «Sjømannskirken står for en bordets teologi», sier han. Jens er opptatt av en tro som dufter av himmel og jord. Han tror kirkens utfordring er å utvikle en spiritualitet som makter å sammenholde disse to aspektene. De to bordene man finner på Sjømannskirken, kaffebord og nattverdbord, kan forstås som et uttrykk for denne dobbeltheten, mener Jens.

Det er viktig å ta utgangspunkt i det som fremmer felleskap og gode relasjoner, tror han. «Dersom jeg skulle bygge en sjømannskirke på norsk jord,

ville jeg bygge en åpen kirke, gjerne med utradisjonelle lokaler, og den måtte ligge strategisk», sier Jens. «Det skulle være et sted å sitte ned, hjemmekoselig, men ikke platt, og med et kirkerom som skapte høytid».

5. EN GOD STAMMEKULTUR

De hjemvendte sjømannsprestene framstår som stolte over å ha arbeidet for Sjømannskirken, og de gir uttrykk for fascinasjon for den kulturen de ble sosialisert inn i. Det handler om en læring som går både på holdning og ferdigheter. Når informantene skal si noe typisk om stammekulturen i Sjømannskirken, starter de gjerne med fortellingstradisjonen. Som ansatt i Sjømannskirken får man ikke bare ny arbeidsgiver. Man blir gradvis sosialisert inn i en kultur der samhandling og kommunikasjon er preget av bestemte normer, verdier og narrativer.

Halvor forteller om hvordan de ansatte på sentrale samlinger fikk høre om legendariske Johan Nilsen, den stillfarne sjømannspresten, som brukte båtbesøk til å springe ærend for messesgutten. Man fikk høre hvordan Nilsen skrev opp navnet på sjøfolk han møtte, slik at han neste gang kunne huske hvem de var og hvor de hadde møttes. Blant sjøfolk ble sagt at det å få navnet sitt nedskrevet av Johan Nilsen, var så godt som å komme i Livets bok. Sjømannskirken har også sine kvinnelige «helgener», ikke minst husmødre som formidlet evangeliet gjennom forbønn og formkaker. Klara Breivik var husmor i New York gjennom 37 år. Hun fortønet seg som en Marte Svennerud-skikkelse som tok

i mot høy og lav med samme romslighet. «Som ny på skuta fikk man en følelse av at man var blitt tatt opp i en egen stamme», sier Halvor. Her mener sjømannsprestene at Den norske kirke har noe å lære. Det er ikke nok at Kirkemøtet har vedtatt en visjonsformulering, som menighetene mer eller mindre aktivt forholder seg til. Medarbeiderne må selv kjenne eierskap til visjonen dersom den skal kunne utløse engasjement på lokalplan. Hvilke fortellinger skal man fortelle i Den norske kirke? Hvem er folkekirkens Størjohan og Klara Breivik?

6. MED BLIKKET PÅ SENTRUM

Flere av informantene uttrykker frustrasjon over hvilke saker som vekker engasjement i Den norske kirke. De synes for mye energi går med til debatter om etiske spørsmål, kirkebyråkratiske strukturer og omorganisering. Ute var det mindre fokus på hva folk mente om ting, noe som opplevdes frigjørende. Håkon kommenterer at Sjømannskirken har tradisjon for å rette blikket mot sentrum. «Ute brukte jeg mye tid på å forkynne evangeliet, og som prest hadde jeg god tid til å snakke med folk. Så kom jeg hjem og møtte en kirke der det bare ble snakket om homofili. Det var nesten som å gå på en vegg».

Håkon er frustrert over hva som får oppmerksomhet i Den norske kirke. «Når de skal ha nye biskoper spør ikke Vårt Land om kandidatene tror på Jesus, men de spør om homofili». Han mener blanding av sentrum og periferi er en av de største utfordringene Den norske kirke står overfor. «Jeg tror djevelen fryder seg over at vi

bruker så mye tid på dette. Tenk alt Skriften sier om Mammon! Hvor er Herrens tjenere i den saken? Kristne hjem er ofte preget av overdådig velstand. Vi bor i en kultur der alle dyrker Mammon, men den stakkar som har kommet til å elske sin bror litt for bokstavelig, han er ute og kjører», sier Håkon.

7. EN NY FRIVILLIGHETSKULTUR

De hjemvendte sjømannsprestene er opptatt av at det må utvikle en ny frivillighetskultur i norske menigheter. «En av kirkens viktigste oppgaver er å gjenoppdage lekfolket», mener Nils. Sjømannskirken har lang tradisjon for frivillig arbeid. De gir folk aksjer i det som skjer på kirken, og for mange blir dette også en vei inn i gudstjenestefellesskapet.

«Som sjømannsprest oppdaget jeg at det å gi folk konkrete oppgaver knytter dem til menigheten», sier Nils. I Norge er han opptatt av at kirken må unngå å utvikle en kultur der staben betjener menigheten som et fromt underholdningskorps forholder seg til et publikum. En kirke som glemmer frivilligheten står i fare for å byråkratisere og profesjonalisere det kristne livet. For å motvirke dette, er Nils opptatt av at lokalmenigheten må utvikle nettverk av frivillige, som får konkret ansvar. På Sjømannskirken finner man kanskje det klareste uttrykk for dette i basarkulturen. Mange steder er basaren avgjørende for den lokale kirkens drift. Lønnsmidlene til kirkens ansatte kommer fra Norge, mens øvrige utgifter må den lokale sjømannskirken dekke selv. Dette skaper eierfølelse, og flere må ta ansvar for det som skjer på kirken.

«Jeg har stor tro på direkte oppfordringer, det å spørre folk om avgrensede oppgaver», sier han. Nils nevner oppgaver som kirkeskyss, samtalepartnere, kirkeverter, blomsteransvarlige – og ulike former for involvering i gudstjenesten. Han omtaler involvering som en klassisk vei inn i trosfellesskapet: For mange starter det med ønske om å høre til. Ved å ta del i et større fellesskap, en sammenheng hvor troen leves, vil nye mennesker kunne berøres av evangeliet.

Artikkelen er hentet fra boka «Sammen i forandring», IKO-forlaget 2011.

Hallvard O. Mosdøl er universitetslektor ved Menighetsfakultetet.

REFLEKSJON

Av Jan Christian Kielland

Å møte unge på nett

Facebook, Twitter, blogger og strømming. Hvordan kan kirken både være nærværende på nett og samtidig utfordre noen av tendensene vi finner der?

I 2010 brukte 94 prosent i alderen 16 til 24 og 97 prosent i alderen 25 til 34 internett daglig. Unge voksne i dag bruker nettet mer enn andre kanaler til å lese nyheter, se tv og film, høre musikk, shoppe og søke ny kunnskap. Nærmere 2,6 millioner nordmenn har i dag en Facebook-profil, og brukere i alderen 15 til 29 år er på Facebook 45 minutter daglig. På blogg.no og andre bloggsteder skriver unge om eget liv, kommenter til kjente og ukjente og får seg nye venner. På Twitter «følger» kjente og ukjente meningsyttere hverandre og ytrer seg på 140 tegn. Internett har blitt en arena for folkelig deltakelse og engasjement, med flat struktur og mulighet for dialog med mennesker på tvers av nasjonalitet, bosted, kultur, tro og verdier. Denne utviklingen preger unge voksnes syn på seg selv, hverandre og kirken.

DIALOG?

Unge voksne forventer i dag muligheten for dialog med ulike samfunnsaktører via nett. De kan stille spørsmål, chatte og diskutere i møte med idrettsstjerner, psykologer og forskere. De kan

søke kontakt med idolet eller med en ukjent og potensiell partner. Tross at dagens unge voksne lever i en mer sekularisert virkelighet enn tidligere generasjoner, er mange fortsatt opptatt av relasjoner, verdier og etikk. På tvers av ulik tilknytning til kirken finnes interesse for religionsfilosofiske spørsmål som gudserkjennelse, forhold mellom vitenskap og teologi, likheter og forskjeller mellom religionene og det ondes problem. Noen unge er også interessert i kompleksiteten ved tolkning av hellige tekster, mens andre ønsker først og fremst å slå fast at kristen tro er meningsløst.

Kirken har på sin side en tradisjon preget av prekener, formaninger og opplæring. I dag er tendensen et mer kritisk forhold til enveiskommunikasjon; i gudstjenestereformen er «involvement» en av kjerneverdiene. Likevel utfordres kirkens prekener, andakter og taler sjelden offentlig. Kan kirkelige aktører være villige til å la egne ord og argumenter prøves i likeverdige samtale med unge på nett? Og hva er i så fall kirkelige aktørers rolle i en offentlig samtale om tro?

To av kirkens folk i et sosialt medium sier noe om dette i sine presentasjoner av seg selv. Den første: «Jeg vil forkynne troen på Den treenige Gud og bevege mennesker inn i kirkens rom.» En annen: «Interessert i mennesker uavhengig av tro, meninger, utdanning og status.» Her formidles to ganske forskjellige roller. En vil forkynne og bevege – begge deler handlinger hvor et subjekt handler med et objekt. Den andre formidler interesse, og en ganske bred sådan. Der den blir en representant for den forkynnende kirken, ser den andre først og fremst ut til å ville være en representant for en lyttende kirke. Den første tar en tradisjonell rolle, som kanskje fortsatt kan dukke opp som en gjensidig forventning i møtet mellom kirkelig ansatte og lekfolk. Den andre åpner opp for en mer likeverdig relasjon, noe som hos mange trolig vil oppleves som en positiv overraskelse: «Presten er interessert i meg!» Den korte presentasjonsteksten fra en kirkelig aktør i et sosialt medium skal ikke overvurderes – praksisen i dialogen på nettstedet er ofte minst like viktig. Samtidig inviterer disse to eksemplene til en nyttig refleksjon: Hvordan kan kirkelige aktører best møte muligheten som nettet gir for likeverdig dialog med unge?

FOKUS PÅ ENKELTMENNESKET

Et annet resultat av interaktiv nettbruk er økt fokus på enkeltmennesket. Dette er ikke en tendens som kan knyttes eksklusivt til internett. Samtidig er det slående hvordan tilhørighet til familie, skoleklasse eller lokalsamfunn være vanskelig å få øye på i et sosialt medium. Enkeltpersonen surfer gjennom nettet på egen hånd og

definerer seg selv i ulike fora. I sammenheng med dette møter unge mennesker et samfunn hvor mennesket ikke lenger får liv og identitet i gave, hverken av Vårherre eller av slekten. Definerende fellesskap og tilskrevne identiteter har mistet mye av sin kraft. Mange nyter friheten dette innebærer. Men med stor frihet følger også et stort ansvar for hvem man skal være og hva man skal velge: «Kravene som stilles til glasuren på dagens cupcakes er store. Den skal være stiv nok i seg selv til å bære både drømmejobben, drømmemannen, drømmehuset (i Oslo) og drømmebarna», som det sto i en Aftenposten-kommentar.

«Internett har blitt en arena for folkelig deltakelse og engasjement.»

Mens mange stemmer oppfordrer til enkeltmenneskets selvrealisering, forvalter kirken verdier som utfordrer dette: Et radikalt nestekjærlighetsbud og en bevissthet om at «Ingen av oss lever for seg selv». Hvordan kan dette kommuniseres på en åpen og inviterende måte?

IMAGE OG IMAGO

I tillegg til å definere seg selv, gjør nettet at unge mennesker i større grad enn før jobber med å profilere seg selv. Facebook-spørsmålet «What's on your mind?» representerer en kontinuerlig utfordring om å skape sin egen fortelling. Stipendiat i medievitenskap Taina Bucher sier det så radikalt: «For å bli sett i sosiale medier er det blitt en nødvendighet å dele. Deler du ikke, så er du ikke».

Det er en utbredt oppfatning at det de fleste presenterer et glansbilde av eget liv på nettsamfunn

og blogger: «Internettlukka er ei harmonisk blanding av familieliv, kulturopplevingar og karriere på Facebook», sier statsviter Trine Østereng. «Jo flinkere bloggerne viser at de er, jo mer skryt får de i kommentarfeltet», ifølge bloggeren Jorunn Stokke Aamodt.

Glansbildet på nett stemmer imidlertid ikke nødvendigvis med enkeltmenneskets opplevelse av seg selv, sin historie, sine relasjoner og sin hverdag. I enhver livsfortelling finnes mangler, hindringer, konflikter eller uforståelige hendelser truer den helhetlige sammenhengen. Kirken er tradisjonelt et sted hvor det komplekse livet uttrykkes. Ritualene rommer glede og sårbarhet i møte med et nytt liv, styrke og usikkerhet i overgangen fra barn til voksen, håp og risiko ved

inngangen til ekteskapet og takknemlighet og sorg over det tapte livet. Kirkerommet tar imot hele bredden av mennes-

«Kirken forvalter et rom hvor livets kompleksitet kan komme til uttrykk.»

kelige erfaringer og gir mennesket en verdighet som skapt i Guds bilde. Hvordan kan kirken gjennom internett uttrykke rom for sårbarhet og radikal ærlighet?

KONKLUSJON

Internett senker terskelen, sprenger grensene og utjevner makt. Her ligger et potensial for å involvere en større bredde av unge mennesker i folkekirken i samtaler om tro, eksistens og teologi. Samtidig som unges nettbruk fordrer et tydeligere kirkelig nærvær på nett, kan det også sies å gjøre noen tradisjonelle kirkelige verdier mer

eksklusive. Unge mennesker bærer stor frihet og stort ansvar for å skape egen identitet. Kirken forvalter en invitasjon til fellesskap og tjeneste som kan være et positivt og frigjørende alternativ til ensidig fokus selvrealisering. Unge mennesker må gjennom nettet profilere seg selv, og mange opplever at sosiale medier kun gir rom for glansbilder. Kirken forvalter et rom hvor livets kompleksitet kan komme til uttrykk. Kirkens viktigste utfordring er derfor å være nærværende og dialogisk på nett og samtidig kommunisere positive alternativene som kirken forvalter: Fellesskap, tjeneste og rom for det sammensatte livet.

Jan Christian Kielland er gateprest for ungdom i Oslo.

REPORTASJE

Av Øyvind Stople Sivertsen

Satsning på unge ga firdobling

De har tatt erkjennelsen av at det er mange unge i lokalmiljøet og justert kursen etter det. Nå er presten eldst, kirken størst og Human·Etisk Forbund leier rom i lokalene. Velkommen til annerledeslandet. Velkommen til Bogafjell og Figgjo menighet.

Når en menighet opplever en firedobling i besøkstallene for gudstjenester og møter i løpet av en åtteårsperiode, må det være noe spennende som skjer i menigheten.

Når den samme menigheten har opplevd en jevn økning i besøkstallene i den samme perioden, tyder det på målrettet arbeid over tid. Når majoriteten av kirkegjengerne er mellom 25 og 40 år, er det åpenbart at kirken har en klar profil, som mange kjenner seg igjen i.

Og når soknepresten, med sine 54 år på baken, er blant de aller eldste, er det et klart tegn på at det er lagt et grunnlag for en stabil menighet i mange år. Det som kan virke som en drøm for mange menigheter i Norge er en realitet i Bogafjell – en ny bydel i Sandnes i Rogaland, med drøyt 5000 innbyggere.

– Det første spørsmålet man må stille seg når man bygger en kirke er: Hvordan kan vi være til

nytte i vårt lokalsamfunn? Hvilken oppgave har vi? Hva trenger dette lokalsamfunnet? Vi spurte oss selv om hvilken nytteverdi lokalbefolkningen på Bogafjell hadde av at vi er her. Det har vært utgangspunktet vårt hele tiden, forteller Rune Rasmussen, sokneprest i Bogafjell sokn, som omfatter Bogafjell og Figgjo menighet.

TANNHJULSTANKEGANG

Bogafjell er et relativt nytt utbyggingsområde i Sandnes. Frem til 2011 var Bogafjell en del av Austrått, men ble fra 2011 skilt ut som egen bydel. Det er en ung bydel, noe som gir både utfordringer og muligheter. Det har vært mange småbarnsforeldre, men få ungdommer. Det har vært mange ressurspersoner, men mange med lite tid.

– I stedet for å være aktivitetsbaserte, ønsker vi å tilby et sted som mennesker kan være. Fellesskapet er viktig. Den profilen vi har bygd menigheten etter, er satsing på smågrupper og gudstjenestefellesskap. I kirkehistorien kan man

kikke på og lære mange årstall, men kanskje enda mer spennende er det å se hva som ligger bak de tilfellene der kirken har opplevd vekst. Hvorfor og i hvilken sammenheng skjedde dette? Apostelgjerningene 2 forteller om samlinger på torg og i hjemmet. Dynamikken rundt småfellesskap og storsamlinger er som to tannhjul som kobles sammen, et stort og et lite, sier Rasmussen.

Derfor er menigheten blitt en cellebasert menighet. Til sammen finnes åtte voksceller, én seniorcelle, fem barnceller og fem ungdomsceller. I tillegg er det fire cellegrupper på Figgjo. Her blir medlemmene kjent, henter inspirasjon, lærer og utfordres på alle sider av livet.

– Barncellene har 80 medlemmer. Seniorcellen har kun 3-4 medlemmer, forteller Rasmussen.

TJENER LOKALSAMFUNNET

Ønsket om å gi nytteverdi til lokalsamfunnet er blitt forsterket etter at menigheten fikk på plass et nytt kirkebygg våren 2012. Kirken er Sandnes' største. Nå vil Bogafjell menighet drive «utleievirksomhet til beste for bydelen», i tillegg til å drive en åpen bydelskafé og åpen barnehage. Da har vi ikke en gang nevnt HEL – et prosjekt for mennesker med utviklingshemming, som drives i storsamfunnet i Sandnes. Men når man skal tjene lokalsamfunnet, dukker det iblant opp små paradoks:

– Jeg tror ikke en fremtidens kirke presser behovene ned ovenfra. Den er i stedet en tjenende kirke. Vi vil være til for lokalsamfunnet. Derfor sier vi ja til at til og med Human-Etisk Forbund leier rom hos oss!

Besøkstallene til gudstjenester og møter går langt i å indikere at dette er et opplegg som lokalbefolkningen trives med.

I 2003 hadde Bogafjell menighet totalt 1506 besøkende på gudstjenester og møter. Året etter kom det 3652 i Bogafjell og Figgjo. I 2011 var totalt antall besøkende oppe i 12.629. Rune Rasmussen har vært med hele tiden. Nå skal han imidlertid ha to års permisjon for å jobbe som prostiprest med ansvar for menighetsutvikling i Sandnes prosti.

– Når vi legger opp virksomheten etter de som er her, må vi ofre noe. Blant annet har vi ikke orgel. Når jeg er på dåpssamtale, sier jeg at vi ikke har orgel i kirken. Det er fordi vi ønsker å frigjøre midlene vi hadde brukt på det, og bruke de annerledes. Jeg har aldri fått negative tilbakemeldinger på at vi ikke har orgel. Eller, det var et snev av det tidligere. Men da kom de til kirken, og etterpå var de overbegeistret, forteller han.

– Gudstjenesten har en annen form, og vi trekker inn elementer fra andre tradisjoner, andre kulturer og andre språk. Vi er like mye, og kanskje mer, folkekirke enn mange andre. Vårt bærende prinsipp er at vi skal være både folkekirke og disippelkirke. Denne menigheten skal utfordre til engasjement. Det har krevdes strategisk og målbevisst jobbing, sier han.

FRYKTER ØKT AKTIVITET

Nå har Bogafjell menighet fokus på å være, og ikke bare et sted å bidra og være.

– I dag er det muligens for mange aktiviteter, og vi står i fare for å bli aktivitetstunge, som så mange andre menigheter. Vi må bygge fellesskapsrelasjoner mellom barn og unge. Det er gjennom tilhørighet og deltakelse som barne- og ungdomscellegrupper at arbeidet vokser. For eksempel i barnecellerarbeidet. For åtte år siden var det én slik. Mange av disse er i dag bærebjelker i ungdomsarbeidet. Nå har vi fem ganger så mange barnceller.

– *Hvordan kan man snu trenden fra å gjøre til å være?*

– I en menighet som føler at man mangler mye, er det viktigere å bygge fellesskap enn å fokusere på det en ikke får til. Veksten kommer som en frukt av fellesskapet. Dersom man fokuserer for sterkt på aktivitet, kan man ende opp med å tvinge frem noe. Veksten kan gå ut over fellesskapsdimensjonen.

– Nå har vi fått det største kirkebygget i Sandnes. Samtidig er den kirken mennesket i vår tid vil ha, en kirke som er preget av fellesskap og nærhet mer enn store kirker og aktiviteter.

– *Er ikke dette også et paradoks?*

– Jo, men vi må ha et sted å samles. Jeg tror en vesentlig del av suksessen er at menneskene her har fått lov til å være. Det må vi fortsette å la de få lov til, sier Rasmussen.

– Det vi har gjort er fullt ut overførbart til andre menigheter. Vi tenker troen som en vei – ikke som en grense. Vi ønsker å legge armen rundt og lede mot Jesus. Det er myk evangelisering, det.

Artikkelen er hentet fra nettsiden kirke18-30.no.

TIPSBOKS

- Bygg relasjoner.
- Menighet og folkehøgskole kan samarbeide om temakvelder, studieturer og gudstjenester.
- Organisasjoner og menigheter kan gå sammen om å koordinere relevant informasjon til unge voksne om kirkelige tilbud i lokalsamfunnet.
- Studentprester, feltprester, menigheter og organisasjoner kan gå sammen om å følge opp unge voksne som flytter til eller fra et sted.

NOE Å SNAKKE OM:

- /// Hvordan er vi kirke utenfor kirkerommet? Hvordan være kirke på unge voksne sine arenaer som passer for 18-30-åringene?
- /// Hvem i vårt lokalsamfunn kan vi være i kontakt med?
- /// Hvilke medier brukes for å nå denne gruppen? Er oppdatert informasjon tilgjengelig for de som søker den, for eksempel på hjemmesidene?
- /// Hvordan blir tilflyttere tatt imot? Hvordan følge opp de som flytter ut?
- /// Hvordan kan dette bidra til frivillighet?

UTDRAG FRA NETTARTIKLER

«Jeg tror at flere samtaler med hverandre eller bruker sosiale medier til å få unna tanker og frustrasjoner. Noe annet som har endret seg er at unge mennesker er mer åpne og ikke har noe problem med å snakke om det man før i tiden ville kalt privat, som for eksempel psykiske lidelser eller problemer i hjemmet.»

Feltprest Tor Simen Olberg har menigheten tett innpå seg hele tiden. Utdrag fra artikkelen «Henger med menigheten hele døgnet» fra nettsiden kirke18-30.no.

«Det er et høyt refleksjonsnivå på Universitetet. Samtidig er mange slitne på grunn av eget og andres mestringspress. Det er nytt og vanskelig å bli målt opp mot de flinke fra andre steder i landet, og en tredjedel stryker en eller annen gang. Det er spesielt å sitte her i mai og ta imot folk som må ha en prat før de kan ringe hjem og si i fra at de strøk.»

Studentprestene Inger Anne Naterstad og Ivar Bu Larssen sin viktigste oppgave er en åpen dør. Utdrag fra artikkelen «Lever med åpen dør» fra nettsiden kirke18-30.no.

«Søndagsgudstenesta fungerer ikkje så bra hos oss. Somme stader fungerer det sjølvsagt, men vi har prøvd å finne alternative måtar å feire på, med pizza og friare former eller Taizé- og Thomas-gudstenester.»

Stefan Myrskog fra Evangelisk-Lutherska kyrkan i Finland bekrefter at nordiske kirker har de samme utfordringene som Den norske kirke. Utdrag fra artikkelen «Kyrkja kjem i andre rekke» fra nettsiden kirke18-30.no.

«Visjonen for folkehøgskolen kan ikke være noe mindre enn dette – å være morgendagens arkitekter. Vi er med på å skape et år som blir helt sentralt i livet til tusenvis av norske ungdommer hvert år. På våre skoler er disse ungdommene en unik måte åpne for og har mulighet til å ta imot en tro som vil følge dem gjennom livet. Å få folkehøgskoleåret mest mulig forankret i en gjennomtenkt, bevisst og respekterende formidling av kristen tro må stå helt sentralt i vår oppgave som kristne folkehøgskoler.

Folkehøgskolelærer Johan Lövgren har forsket på identiteten til kristne folkehøgskoler, noe som munnet ut i studien «Tro i praksis». Utdrag fra artikkelen «Morgendagens arkitekter» fra bladet Kristen folkehøgskole nr. 7, 2011.

«Kirken som det store «vi» har aldri vært betraktet med utgangspunkt i aldersgruppen 18-30 år. Det er dette som gjør Kirke 18-30 så spennende! ... Hva ville bli annerledes for oss alle, om 18-30 åringeres livsfølelse, erfaringer og tro fikk komme sterkere til uttrykk i kirken store «vi» enn det som er tilfelle i dag?»

Biskop emeritus Finn Wagle

Kirke 18 – 30 er en satsning i Den norske kirke som søker å få fram erfaringer, refleksjoner og muligheter rundt hva det er å være kirke i vår tid med unge voksne. I visjonsdokumentet til Den norske kirke 2009-2014 står det: «Aldersgruppa 18 – 30 skal erfare at kirken er relevant, livsnær og tilgjengelig gjennom relasjonsbygging, gode fellesskap og ord og sakrament».

På hvilken måte utfordrer dette oss som kirke?

Gjennom fagartikler, reportasjer, samtaletemaer og tips, framhever denne antologien noen mulige veier å gå og gir inspirasjon til handling slik at det kan utvikles gode strategier i menigheter, utdanningsinstitusjoner og organisasjoner.

Antologien er et resultat av at Kirkemøtet har satt saken på dagsorden i 2009 og 2013.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

**KIRKE
18/30**

kirke18-30.no